

Er engelsk stadig et fremmedsprog i Danmark?

Et spørgsmål om kollektiv sproglig identitet

DORTE LØNSMANN, JANUS MORTENSEN OG JACOB THØGERSEN

Abstract

Siden midten af 1800-tallet har det danske sprogsamfund været kendetegnet ved en stærk national sprogideologi. Set fra dette perspektiv er forestillingen om en fælles national identitet tæt forbundet med det danske sprog: Danmark opfattes som et land hvor der tales dansk, og danskere kan kendes på at de taler dansk. Danmark har imidlertid altid været et samfund hvor flere sprog har fundet anvendelse. Det gælder også i dag. Et mindretal af befolkningen taler primært eller udelukkende et andet sprog end dansk, og endnu flere behersker et eller flere sprog i tillæg til dansk. I det sidste halve århundrede har det mest fremherskende af disse andre sprog været engelsk. Engelsk er i dag så udbredt i Danmark at man kan spørge om sproget er gået fra at være et *lingua franca* i særlige domæner til at være et alment accepteret og måske endda alment påkrævet *andetsprog* i Danmark. På den baggrund diskuterer vi i denne artikel om Danmark som sprogsamfund siden slutningen af 1990'erne og frem til i dag gradvist har udviklet sig – eller er i færd med at udvikle sig – fra at have en (ideologisk set) monosproglig identitet til en (ideologisk set) flersproget identitet med engelsk som uofficielt andetsprog. Vi baserer denne diskussion på analytiske nedslag inden for fem områder: 1) Sprogpolitiske initiativer fra statsadministrationen, 2) Public service-medier, 3) Grundskole og internationalt gymnasium, 4) Universiteterne og 5) Erhvervslivet. Metoden består af kritiske læsninger af centrale tekster inden for de fem områder, i nogle tilfælde kombineret med kvantitative opgørelser af diskursiv praksis.

EMNEORD: sprog og national identitet; sociolingvistisk forandring; engelsk i Danmark; sprogideologi; sprogpolitik

1 INDLEDNING

Sprogideologisk er det danske sprogsamfund kendetegnet ved en udpræget monosproglig ideologi (se fx Jørgensen 2010). Når man taler om

sprog i Danmark, har man således ofte en tendens til at se bort fra den store grad af sproglig diversitet der faktisk findes inden for landets grænser, både hvad angår fremmedsprog og de over hundrede modersmål det anslås der tales inden for landets grænser (Risager 2006). I stedet opfattes Danmark typisk som et land hvor der ganske enkelt tales dansk. Som Marita Akhøj Nielsen har bemærket, forekommer det at være "... en selvfølge, at vi taler dansk. Vi opfatter det som et centralt element i dansk identitet at kunne dansk" (2017: 3, se også Vikør 2000). Forestillingen om en fælles dansk national identitet kan på denne måde siges at være nært forbundet med en bestemt sproglig identitet, nemlig det at være dansktalende.

Danmark har imidlertid altid været et flersproget samfund. Der har 'altid' været sproglige minoriteter, og mange danskere har 'til alle tider' været flersprogede, fx sådan at de brugte et (eller flere) sprog hjemme, men andre sprog i handel, administration, kirke, videnskab osv. Igenem historien har flere forskellige sprog været i brug, herunder latin, plattysk, højtysk og fransk. I det sidste halve århundrede har det mest fremherskende af disse andre sprog været engelsk, og man kan diskutere om engelsk i praksis er gået fra at være et *lingua franca* i særlige domæner til at være et alment accepteret – og måske endda påkrævet – *andetsprog* i Danmark. Dermed kan man overveje om Danmark som sprogsamfund gradvist har udviklet sig – eller er i færd med at udvikle sig – fra at have en (ideologisk set) monosproglig identitet til en (ideologisk set) flersproget identitet med engelsk som andetsprog. Det vil i givet fald ikke være første gang i danmarkshistorien at landet har en flersproget identitet. Som nævnt ovenfor har latin, tysk og fransk i tidligere historiske perioder også haft stor indflydelse, ikke mindst som magtens sprog. Men den flersprogede identitet der muligvis tegner sig i dag, står ikke desto mindre i skarp kontrast til den monosproglige ideologi som har hersket siden midten af 1800-tallet (se afsnit 2.1 nedenfor), ligesom den udbredelse som engelsk har i dag, ikke på nogen direkte måde kan sammenlignes med andre sprogs udbredelse i tidligere historiske perioder.

I denne artikel diskuterer vi spørgsmålet om kollektiv sproglig identitet i Danmark med udgangspunkt i det teoretiske rammebegreb *sociolinguistic change* (jf. Coupland 2014, Mortensen, Coupland & Thøgersen 2017, Maegaard et al. 2019, Mortensen 2020). I modsætning til

sprogforandring i klassisk forstand, som fx kan omhandle en ændring af vokalsystemet i amerikansk engelsk (Labov, Yaeger & Steiner 1972) eller en øget brug af engelske låneord i dansk (Gottlieb 2020), handler socio-lingvistisk forandring i mere bred forstand om samspillet mellem sociale/samfundsmæssige forandringer og sproglige forandringer. Fra en sådan synsvinkel er det bl.a. interessant at undersøge hvordan forskellige sprog eller sproglige varieteter over tid kan ændre social værdi i et sprogsamfund uden at der nødvendigvis sker ændringer på sprogsystems niveau. I vores tilfælde er spørgsmålet om engelsk gennem de seneste ca. 25 år kan siges at have fået en ny sprogideologisk rolle i det danske sprogsamfund ved siden af dansk (og *ikke* hvordan engelsk har påvirket det danske sprog betragtet som sprogsystem eller ved indlån). Er der sket en socio-lingvistisk forandring som ændrer ved Danmarks (ideologisk set) sproglige identitet som dansksproget? Har den sproglige identitet forandret sig i retning af en flersproget identitet hvor engelsk som globaliseringens sprog ideologisk er kommet til at spille en rolle i den forestillede fælles sproglige identitet? Eller oplever vi måske tværtimod en national(romantisk) reaktion på globaliseringen og den udbredte brug af engelsk, som fører til en endnu stærkere kobling af nation og dansk sprog?

I sin "concentric circles model" opererer Kachru (1985) med tre kategorier der beskriver det engelske sprogs rolle i forskellige geografiske kontekster. Nogle lande (fx Storbritannien, Australien og USA) er kategoriseret som "inner circle". Her har engelsk officiel status, det er modersmål for et flertal af befolkningen, og de former for engelsk der anvendes, anses for at være normsættende for det engelske sprog som hele. I "outer circle"-lande (som typisk består af tidligere britiske kolonier som fx Nigeria, Indien og Sydafrika) har engelsk også en officiel status. Det tales som et modersmål, men kun blandt et udsnit af befolkningen, og de varieteter der tales, har ikke samme status som "inner circle"-varieteter. Yderst i modellen er der "the expanding circle" hvor engelsk benyttes som et fremmedsprog og ikke har nogen officiel national status. Kachrus model er blevet udfordret fra mange sider gennem tiden (se fx diskussion i Edwards & Seargeant 2019), men der refereres fortsat hyppigt til den inden for forskningen i *World Englishes*. Hvis man anvender Kachrus begreber på Danmark, har den traditionelle opfattelse været at Danmark kunne tilskrives en "expanding circle"-identitet hvor engelsk bruges og

opfattes som et fremmedsprog, jf. Preisler (1999a, 2005), der omtaler Danmark som et "English as a Foreign Language" (EFL)-land. Man kan imidlertid spørge om Danmark er – eller har været – i færd med at flytte sig til en "outer circle"-selvforståelse hvor engelsk *de facto* har status som andetsprog (som det fx antages af Gottlieb 2020: 163, 343). Det er denne diskussion vi tager op i denne artikel, og som vi sigter til når vi i artiklens titel spørger om engelsk stadig er et fremmedsprog i Danmark.

I artiklens analytiske del (Afsnit 4) undersøger vi dette spørgsmål gennem nedslag i en række kilder fra de seneste ca. 25 år hvor koblingen mellem sprog (dansk og engelsk), nation og identitet gøres til genstand for eksplicit og implicit diskussion. Som vi redegør for i afsnittet om metode (Afsnit 3), kombinerer vi kvantitative og kvalitative diskursanalytiske metoder og ser bl.a. på officielle sprogpolitiske udspil, læreplaner for folkeskolen, sprogpolitikker for højere lærestudier og for virksomheder og regler for public service-medier. Vi begynder dog med en præsentation af den teoretiske ramme vi opererer med i artiklen.

2 TEORETISK RAMME

2.1 Sprog og national identitet

Forholdet mellem sprog og identitet kan anskues og undersøges på forskellige niveauer. I denne artikel undersøger vi ikke individuel identitet som noget der etableres ved hjælp af sproglige ressourcer i social interaktion (som man fx ser det hos Ochs 1992, Bucholtz & Hall 2005). Vi har beskæftiget os med sprog og identitet fra dette perspektiv i andre sammenhænge (se fx Lønsmann 2009, Mortensen 2014), men i denne artikel er vi snarere interesseret i sprog som en abstrakt "symbolic marker of identity" (Oakes 2001: 2) der eksisterer på kollektivt niveau. Fra dette perspektiv kan forestillinger om et nationalt sprog og en national sproglig identitet anskues som ideologiske konstruktioner der er med til at opretholde en forestilling om en fælles national identitet. Udsagn af typen "Danes speak Danish" (som Uffe Østergaard skriver i en håndbogsartikel om danskere, Østergaard 2011) er udtryk for en sådan sprogideologisk forestilling, hvor der etableres isomorfi mellem en gruppe af mennesker, deres forestillede fælles identitet og det sprog de taler.

Den tyske digter, filosof og teolog Johan Gottfried Herder (1744-1803) er blandt meget andet kendt for at formulere tesen om at et folk

eller en nation og folkets/nationens sprog er gensidigt forudsættende: ”For ethvert folk er folk; det har sin national-dannelse såvel som sit sprog” (Herder 1887 [1786]; her citeret fra Østergaard 1991: 111). En lignende tankegang finder man ca. et halvt århundrede senere i dansk kontekst hos forfatteren, teologen og (salme)digteren N.F.S. Grundtvig (1783-1872) i digtet *Folkeligheden* fra 1848:¹

Til et Folk de alle høre,
Som sig regne selv dertil,
Har for Modersmaalet Øre,
Har for Fædrelandet Ild;

Koblingen mellem en forestillet fælles dansk identitet og det danske sprog kan spores langt tilbage i historien (jf. Albrechtsen 2016), men fra midten af 1800-tallet opstod der som følge af store politiske omvæltninger en spirende nationalisme i dansk kulturliv der for alvor – med inspiration fra den tyske nationalromantik – cementerede sammenhængen mellem det danske sprog og dansk national identitet. Det fælles ”Modersmaal” som Grundtvig skriver om, blev i denne periode etableret som et stærkt symbol – en historisk betinget ideologisk konstruktion – der var med til at skabe forestillingen om en fælles dansk identitet (jf. forståelsen af nationer som forestillede fællesskaber som man finder hos Anderson 1983). Som led i denne proces blev det almindeligt at se Danmark og danskerne som en kulturelt homogen nation hvor alle taler dansk, og hvor det at tale dansk giver adgang til den fælles nationale identitet. Som Janus Spindler Møller (2021) har påpeget, hviler en sådan forståelse af relationen mellem sprog og identitet på det som Jan Blommaert et al. (2012: 2–3) har kaldt *den etnolingvistiske antagelse*, dvs.

the assumption that aligns language use and ethnic or cultural group identity in a linear and one-on-one relationship and in which the modern subject is defined as monolingual and monocultural.

---

¹ Citeret fra <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/nfs-grundtvig-folkeligheden-1848/>.

Vores ærinde i denne artikel er at undersøge om engelsk gennem de sidste ca. 25 år kan siges at have fået – eller måske er i færd med at indtage – en plads ved siden af dansk, ikke som et nyt nationalsprog, men *de facto* som et andetsprog der udgør en del af en ny national (fler)sproglig selvforståelse der potentielt rækker ved den monosproglige etnolingvistiske antagelse som har været dominerende siden midten af 1800-tallet (men ikke nødvendigvis i tidligere historiske perioder hvor særligt tysk har spillet en rolle ved siden af dansk). Vi er således interesseret i de forestillinger, antagelser og forventninger (i ét ord *ideologier*) som knyttes til danskere og deres forhold til engelsk.

2.2 Sociolingvistisk forandring, sprogideologier og diskursiv praksis

I den variationistiske gren af sociolingvistikken (som primært forbindes med William Labov, fx Labov 1994, 2001, 2010) spiller forskning i sproglig variation og sprogforandring en central rolle. Det ses blandt andet i udtrykket *language variation and change* som undertiden anvendes som en alternativ betegnelse for den variationistiske tradition (se fx Tagliamonte 2012). Som Nikolas Coupland har gjort opmærksom på i en række publikationer (se fx Coupland 2009, 2014, 2016), kan sociolingvistisk forandring imidlertid vedrøre en lang række andre forhold end netop sprogforandring (forstået som ændringer i sprogsystemet). To sådanne bredere ”dimensions of sociolinguistic change”, som de kaldes i Coupland (2014), er *sprogideologi* og *diskursiv praksis*.² Sprogideologier kan forstås som almindelige måder hvorpå vi tænker og taler om sprog, som baggrundsantagelser der legitimerer koblinger mellem på den ene side sprog og på den anden side betydning og social værdi (se fx Irvine & Gal 2000, Kroskrity 2005, Cavanaugh 2020). Et eksempel er standardsprogsideologier (Milroy 1999) som tilskriver prestige og status til én bestemt varietet og dens talere, mens andre varieteter og talere nedvurderes. Fordi sprogideologier på denne måde kobler sprog og sociale betydninger, bliver de en vigtig komponent i vores forståelse af relationer mellem sprog og identitet.

---

2 I sin udfoldning af begrebet om sociolingvistisk forandring omtaler Coupland (2014) i alt fem dimensioner (sprogideologi, diskursiv praksis, sociale normer, medialisering og kulturel refleksivitet), men vi fokuserer udelukkende på sprogideologi og diskursiv praksis i denne artikel.

Diskursiv praksis kan forstås som måden hvorpå vi bruger sprog i specifikke sammenhænge (forskellige genrer, medier, sociale situationer osv.), herunder hvordan vi bruger *forskellige* sprog i disse sammenhænge. Sprogideologier vil ofte afspejle sig i den diskursive praksis, men der kan også være et modsætningsforhold mellem ideologi og praksis, særligt i situationer hvor enten ideologi eller praksis er under forandring.

Forandring i sprogideologi eller diskursiv praksis medfører ikke nødvendigvis forandring i selve sprogsystemet, men forandring på disse områder er ikke desto mindre centrale sociolingvistiske fænomener som fortjener opmærksomhed. Det skift der har været i opfattelsen og brugen af 'received pronunciation' (RP) i Storbritannien i løbet af det tyvende århundrede, kan tjene som eksempel herpå. Når RP er gået fra at blive anset som dannet og korrekt til en mere negativ kodning som snobbet (fra 'talking proper' til 'talking posh', som Mugglestone 2003: 280 skriver), er der tale om en sociolingvistisk forandring i sprogideologi (se Thøgersen 2012, 2016 for en parallel analyse af 'rigsdansk' i Danmarks Radio). Når BBC i anden halvdel af det tyvende århundrede nedtoner brugen af RP til fordel for større sproglig variation (som diskuteres af Mugglestone 2003: 280), er der tale om en sociolingvistisk forandring i diskursiv praksis.

Historisk set kan fremkomsten af forestillingen om nationalstaten i Danmark og den etnolingvistiske antagelse som den trækker på, også anskues som en sociolingvistisk forandringsproces der primært vedrørte sprogideologi, i og med at der voksede en ny antagelse frem om forholdet mellem nation og sprog. Denne forandring hang meget tæt sammen med politiske og samfundsmæssige omvæltninger i samtiden, herunder ophøret af enevælden (samme år som Grundtvig skrev sit digt om folkeligheden), og dermed også selve måden samfundet var indrettet på, socialt og økonomisk. Vores ærinde i denne artikel er at undersøge hvordan engelsk er positioneret i det generelle sprogideologiske landskab i Danmark i dag, og om det har ændret sig over tid i den periode vi beskæftiger os med, altså fra slutningen af 1990'erne og frem til i dag. Samtidig kigger vi nærmere på en række områder eller 'domæner' for at se om der er sket forandringer i diskursive praksisser i retning af øget brug af engelsk. Begge dele kan ses som eksempler på sociolingvistisk forandring der spiller sammen med igangværende samfundsmæssige

forandringer relateret til internationalisering og globalisering. Begrebet 'domæne' skal i denne sammenhæng forstås som en generel betegnelse for en aktivitetssfære i samfundet. Forstået på denne måde gør domænebegrebet det muligt at opdele samfundslivet i et antal analytisk håndterbare størrelser, inden for hvilke vi kan undersøge hvilke sprogideologier og diskursive praksisser der gør sig gældende (se Haberland 2019 for en mere detaljeret diskussion af domænebegrebet og dets forskellige betydninger).

3 METODE

Der er meget forskelligt materiale man kunne tage med i en analyse af hvilken forestillet kollektiv identitet det danske sprogsamfund har i dag, med særligt henblik på den rolle engelsk spiller. For at begrænse os til et overskueligt materiale har vi udvalgt fem områder hvor påvirkningen fra engelsk har givet anledning til særlig debat og opmærksomhed. I dette afsnit beskriver vi disse fem områder. Udvælgelsen er inspireret af Jarvad (2001) som er den første systematiske undersøgelse af indflydelsen fra engelsk på forskellige områder (eller domæner) i samfundet.

Jarvads udvælgelse fokuserede på områder med sprogpoltiske initiativer og områder der oplevedes truet af "domænetab". I vores udvælgelse har vi medtaget områder af begge slags, men modsat Jarvad er vores ærinde ikke at undersøge muligt domænetab til engelsk, men at analysere i hvilken udstrækning det danske sprogsamfunds identitet er under forandring (se Simonsen 2002, Haberland 2005 samt Preisler 2005 for kritiske diskussioner af domænetabsbegrebet). Vi er særligt interesserede i at afdække om der optræder ændringer i retning mod en flersproget identitet med engelsk som et centralt sprog ved siden af dansk.

Selvom vi ikke er interesserede i domænetab, er de områder som Jarvad udvalgte til sin undersøgelse, dog stadig relevante for en undersøgelse af engelsks status i Danmark i dag godt 20 år senere. Ligesom Jarvad ser vi derfor på 1) Sprogpolitiske initiativer fra statsadministrationen (inklusive initiativer fra politisk hold og fra Dansk Sprognævn), 2) Sprogpolitiske initiativer fra andre offentlige institutioner, her eksemplificeret ved Danmarks Radio, 3) Behandlingen af engelsk i skole og uddannelse, 4) Engelsks rolle på universiteterne og 5) Engelsks rolle i erhvervslivet.

Datamaterialet der indgår i vores nedslag, præsenteres nærmere i hvert af de analytiske afsnit nedenfor, men for et overblik, se tabel 1.

TABEL 1: MATERIALE I DE FORSKELLIGE DELSTUDIER

Område	Materiale
1) Sprogpolitiske initiativer	Sprogpolitiske udspil fra perioden 1995–2020 med fokus på forholdet mellem engelsk og dansk: Dansk Sprognævn (2003, 2007, 2012), Kulturministeriet (2003, 2004, 2008), Nordens Sprogråd (2006), Regeringen (2009).
2) Danmarks Radio	DR's public service-rapporter 2003–2019, i alt 17 rapporter.
3) Skole og uddannelse	Undervisningsministeriets faghæfter for faget engelsk (Undervisningsministeriet 1960, 1995, 2004, 2009, 2014, 2019). Hjemmesider med statistik om International Baccalaureate (IB) samt Styrelsen for Uddannelseskvalitets evalueringsrapport af IB.
4) Universiteter	Undersøgelser og rapporter om internationalisering og engelsk på universiteterne (primært i Danmark): De Wit & Hunter (2015), Dimova, Hultgren & Kling (2021), Henriksen, Holmen & Kling (2018), Hultgren (2013), Mortensen (2014, 2020), Söderlundh (2012), Thøgersen (2010), Uddannelses- og Forskningsministeriet (2018). Sprogpolitiske dokumenter (Gregersen 2014, Gregersen et al. 2018, Københavns Universitet 2020a+b) samt illustrative eksempler fra Københavns Universitets hjemmeside anno 2022.
5) Erhvervslivet	Undersøgelser fra Dansk Industri, afrapporteret i Ostrynski (2007), Vrang (2016) og Amir & Mortensen (2021) samt undersøgelser om engelsk i erhvervslivet: Jarvad (2001), Lund & Daryai-Hansen (2018), Lønsmann (2011, 2017), Lønsmann & Mortensen (2018).

Som det fremgår af tabel 1, trækker vi primært på data fra de sidste ca. 25 år, altså fra midt/slutningen i 1990'erne, hvor Bent Preisler gennemførte undersøgelserne bag sin bog *Danskerne og det engelske sprog*

(1999b), og omtrent samtidig med at Jarvad skrev sin *Det danske sprogs status i 1990'erne* (2001) og frem til i dag. I analyserne undersøger vi hvilke diskurser om engelsk og tilstedeværelsen af engelsk i Danmark vi kan spore på hvert af de fem områder. Vi er særligt interesseret i hvorvidt disse diskurser kan siges at have ændret sig over tid, og i at afdække eventuelle ideologiske modsætninger og dilemmaer i disse som kan ses som udtryk for underliggende sprogideologiske debatter (se Blommaert 1999 for en udfoldelse af begrebet *language ideological debates*). I nogle af de fem analytiske nedslag inddrager vi materiale fra egne eller andres undersøgelser. Dette materiale er inddraget for at vise hvordan den diskursive praksis kan siges at have udviklet sig, særligt med henblik på sprogvag indend for de pågældende områder.

Den anvendte metode kan beskrives som uformel diskursanalyse. Vi trækker ikke på nogen specifik diskursanalytisk retning, men præsenterer nærlæsninger af udvalgte tekster med henblik på at uddrage de sprogideologiske positioner de kan siges at indeholde eller forudsætte – og samtidig være med til at formulere. Vi er således interesseret både i det der er blevet kaldt diskurs 'med lille d' og Diskurs 'med stort D' (Gee 2015). Som Anders Horsbøl og Pirkko Raudaskoski forklarer, handler diskurs uden majuskel om "den konkrete betydningsdannelse, som den finder sted her og nu", fx i en konkret tekst eller en konkret interaktion, mens diskurs med stort 'D' henviser "til det meningsunivers og de fortolkningsressourcer, som betydningsdannelsen trækker på og muliggøres af, og som igen konstitueres i lokale praksisser" (Horsbøl & Raudaskoski 2016: 11).

Når man bedriver diskursanalyse på den måde vi gør i denne artikel, er der en risiko for at data og eksempler *cherry-pickes*, som det kaldes på engelsk, dvs. at analyserne – bevidst eller ubevidst – baseres på eksempler der understøtter en bestemt læsning (og ikke andre) og derfor peger i retning af bestemte konklusioner (og ikke andre). Vi mener dog at vores analyse er mindre sårbar overfor denne type kritik, idet vi bestræber os på at vise de ofte *modsatrettede* sprogideologiske positioner der fremtræder i materialet. Vores ærinde er at afdække sprogideologisk *kompleksitet*, ikke at argumentere for en stærk enstrengt konklusion.

Samtidig betragter vi vores analyser som eksplorative. De identificerer sprogideologiske strømninger, men gør intet krav på nødvendighed

at være udtømmende, ligesom de heller ikke kan siges at være repræsentative, fx for et bestemt korpus af tekster. Man kunne designe mere kontrollerede former for diskursanalyse af det område vi er interesserede i, fx vha. korpuslingvistiske metoder anvendt på et korpus af avistekster (eller tilsvarende), men vores ærinde her er et andet, nemlig at indkredse overordnede tendenser i centrale tekster som så efterfølgende evt. kan gøres til genstand for mere detaljerede analyser i anden sammenhæng.

4 ANALYTISKE NEDSLAG

4.1 *Nationale sprogpolitikker og sprogpoltiske debatter*

Man kan undersøge hvilken rolle engelsk spiller for den forestillede kollektive sproglige identitet i det danske sprogsamfund, ved at afdække de sprogideologiske positioner som træder frem i officielle nationale politikker og retningslinjer for sprog og sprogvalg. Analysen i det følgende er baseret på sprogpoltiske tekster fra ministerier, regeringer og Dansk Sprognævn i perioden 1997-2020. Fordi der i det første årti af det nye årtusind var særligt meget røre i den sprogpoltiske debat og dermed flere kilder fra de år (jf. bl.a. Mortensen og Haberlands 2021: 132 kortlægning af udviklingen i brugen af begrebet 'domæne' i de store danske dagblade), ligger hovedvægten af analysen i den periode. Vi har ikke medtaget debatbøger og diverse debatindlæg, selvom man kunne argumentere for deres relevans i og med at der er et vist overlap mellem de sprogforskere der har udarbejdet rapporterne, og dem der har skrevet debatbøger og debatindlæg. Vi har imidlertid valgt at fokusere på officielle sprogpoltiske udspil samt på det nationale perspektiv. Vi har også medtaget en enkelt nordisk sprogpolitik, da dette udspil hænger tæt sammen med de nationale udspil.

I Danmark findes der som sådan ingen lovgivning om dansk – eller andre – sprogs status (bortset fra en formulering i retsplejelovens § 149 som angiver at "[r]ets sproget er dansk" og Københavnerklæringen af 1955 der fastslår rettigheder for det tysksprogede mindretal i Nord-slesvig). Hvis man ansøger om dansk statsborgerskab, er dansk kundskaber et krav,³ men ifølge Kulturministeriets hjemmeside⁴ er de eneste

3 <https://uim.dk/arbejdsomraader/statsborgerskab/udenlandske-statsborgere/betingelser/>.

4 <https://kum.dk/ministeriet/lovgivning/sprog>.

deciderede gældende love på sprogområdet lovene fra 2009 og 2015 omhandlede Dansk Sprognævns sammensætning og opgaver, begge revisioner af tidligere love der går tilbage til Sprognævnets stiftelse i 1955. Derudover afgør Retskrivningsloven fra 1997⁵ hvilke områder og institutioner der er pålagt at følge den officielle retskrivning som fastlægges af Sprognævnet i Retskrivningsordbogen. Engelsk nævnes ikke i disse tekster og har som sådan ikke nogen officiel sprogpolitisk status i Danmark. Til gengæld har der i den periode vi beskæftiger os med, været en række sprogpoltiske initiativer og udmeldinger der vedrører forholdet mellem dansk og engelsk, dels fra Dansk Sprognævn og dels fra ministerier og regeringer, og det er som sagt dem vi analyserer her (se oversigt i tabel 1).

Når vi ser henover de sidste 25 år, er det tydeligt at indflydelsen fra engelsk i dele af perioden blev anset som noget man fra politisk hold måtte forholde sig til. I de forskellige forslag, notater og rapporter vi har inddraget i vores analyse, har vi fundet tre fremherskende diskurser som kan sammenfattes under overskrifterne 1) Et sprogsamfund i forandring; 2) Engelsk som en trussel; 3) Engelsk som mulighedernes sprog.

Især i starten af perioden skrives der om at Danmark sprogligt set står midt i en forandring. I Dansk Sprognævns forslag til retningslinjer for en dansk sprogpolitik (2003) fastslås det at: ”den sproglige situation har forandret sig i Danmark”. Herunder oplistes ”det engelske sprogs udbredelse” som første punkt, og selvom fx ”Mangesprogligheden” også nævnes som en forandring, handler hele afsnittet ”Overordnet sigte” om indflydelsen fra engelsk. I *Sprog på spil* (Kulturministeriet 2003: 3) italesættes dette skift også. Behovet for en sprogpolitik begrundes i at engelsk i løbet af nogle årtier ”har gjort sig gældende i dansk samfundsliv [...] i stigende grad som alternativ til dansk”. Der argumenteres altså for at Danmark i 2003 står i en ny sproglig og sprogpolitisk situation hvor engelsk spiller en betydelig rolle.

Et andet gennemgående træk, især i teksterne fra 2003–2007, er en tydelig trusselsdiskurs når talen falder på engelsk i Danmark. Der tales om at ”sikre” (Dansk Sprognævn 2003: 2, 3, 4) og ”styrke” (Dansk Sprognævn 2003: 1, 3, 4) dansk, som er ”i fare for efterhånden at

---

5 <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/1997/332>.

ophøre med at være et komplet sprog” (Dansk Sprognævn 2003: 5) på grund af ”domænetab” (Dansk Sprognævn 2003: 2, 5). ”Domænetab” er et hyppigt forekommende begreb i næsten alle dokumenterne fra perioden, sandsynligvis som følge af et intenst lobbyarbejde fra Dansk Sprognævns side for at introducere politikerne for begrebet i foråret 2003 (Hagemann 2021). Endvidere siges engelsk at ”vinde terræn” (Kulturministeriet 2003: 30), mens den ”stadig stigende dominans af engelsk” (Dansk Sprognævn 2007: 5) konstrueres som en ”trussel” (Dansk Sprognævn 2007: 1) og en ”risiko” (Dansk Sprognævn 2007: 5), ofte i forbindelse med videregående uddannelser. I alle tilfælde trækker argumenterne på en underliggende krigs- eller kampmetafor hvor relationen mellem forskellige sprog ses som en kamp om status der kæmpes på en række fronter. Midlet til at sikre det danske sprog mod engelsk er ”parallelsproglighed”, som i teksterne konstrueres som et forsvar mod at engelsk overtager specifikke domæner. Der tales altså ikke som i senere sprogpoltiske tekster (fx Københavns Universitets sprogpoltik anno 2021 som vi vender tilbage til nedenfor i afsnit 4.4.1) om parallelsproglighed i forbindelse med et ønske om at øge befolkningens kompetencer i engelsk. Tværtimod indebærer parallelsproglighed fx: ”[a]t såvel Nordens samfunds bærende sprog som engelsk bør kunne anvendes som videnskabelige sprog” (Nordens Sprogråd 2006: 13). Parallelsprogsbegrebet illustrerer også at engelsk allerede i 2006 opfattedes som noget der var kommet for at blive. Der tales om at sikre dansk, men ikke om at engelsk skal bekæmpes. Det er ikke *den* kamp man er interesseret i at tage.

Der sker et skift i konstruktionen af engelsk som trussel i de senere tekster i vores korpus. I *Sprog til tiden* kan man læse at opfattelsen ”blandt flertallet af udvalgsmedlemmerne” er at ”dansk ikke er truet i erhvervslivet” (Kulturministeriet 2008: 63). Underforstået er der altså stadig nogle medlemmer der mener at engelsk er en trussel mod dansk i erhvervslivet, men bemærkningen kan ses som et tegn på en gradvis accept af tilstedeværelsen af engelsk inden for visse domæner. Også i Dansk Sprognævns notat fra 2012 er trusselsdiskursen stort set væk. I indledningen til notatet (uden sidetal) tales der stadig om at sikre ”at dansk som modersmål ikke svækkes” (i relation til et forslag om at fremme brugen af engelsk i uddannelsessystemet). Men truslen er nu

status- eller identitetstab snarere end domænetab for dansk (selvom status- og domænetab selvfølgelig kan siges at have en vis sammenhæng):

Universiteternes valg af fx engelsk som undervisningssprog er derfor ikke blot en praktisk foranstaltning der skal tiltrække flere udenlandske studerende og styrke de danske studerendes engelsk-kundskaber. Det er samtidig et signal om at dansk har en lavere status end engelsk. Hvis der kommer mange af den slags signaler, kan det medføre at dansk ikke længere bliver taget alvorligt, og at færre vil gøre sig umage for at tale et klart og udtrykfuldt dansk. (Dansk Sprognævn 2012: 7)

Samtidig ser vi også en moddiskurs til trusseldiskursen hvori engelsk konstrueres som en forudsætning for at klare sig i den globale konkurrence. Denne diskurs findes gennem hele perioden, og den er særligt tydelig i Fogh Rasmussen-regeringens opfølgning på *Sprog på spil*. I notatet fra 2004 står der:

Det er regeringens mål, at de danske universitetsuddannelser skal tiltrække endnu flere udenlandske studerende i fremtiden. Som et led i bestræbelserne på at gøre de danske universiteter attraktive for udenlandske studerende og forskere er det helt afgørende, at de kan tilbyde engelsksprogede kurser og uddannelser. Internationalisering og tilstedeværelsen af udenlandske forskere og studerende øger kvaliteten i de danske universitetsuddannelser – ikke mindst til gavn for de danske studerende. Derfor er det også glædeligt, at universiteterne har fulgt Folketingets opfordring til at øge udbuddet af fremmedsprogede uddannelser. (Kulturministeriet 2004: 7–8)

Her konstrueres brugen af engelsk som en afgørende faktor i den politiske målsætning om øget internationalisering af de danske universiteter, og engelsk kædes dermed sammen både med immigration(spolitik) og ikke mindst et konkurrencemindset hvor Danmark skal stå sig godt i ”den globale konkurrence” (Regeringen 2009: 7). Bemærk at ”fremmedsprogede uddannelser” i sidste linje i praksis betyder engelsksprogede uddannelser. Også i *Sprog til tiden* (Kulturministeriet 2008: 45)

konstrueres engelsk på universiteterne positivt som en ”forudsætning for kvalificeret rekruttering, uddannelser på højeste niveau og kandidaternes konkurrenceevne” (Kulturministeriet 2008: 45), og i erhvervs-livet som noget der vil ”sætte os i stand til at have en stemme i den globale verden” (Kulturministeriet 2008: 64). Engelsk ses altså fra dette perspektiv som en faktor der øger Danmarks konkurrenceevne på det globale marked.

Hvordan kan analysen af sprogpoltiske dokumenter hjælpe os med at fastslå hvorvidt vi i Danmark nærmer os en flersproget identitet eller måske snarere en stærkere monosproglig identitet? De ovenstående tre diskurser, ’forandring’, ’trussel’, ’mulighed’, peger alle på at det danske sprogsamfund var under forandring i nullerne. For det første italesættes indflydelsen fra engelsk eksplicit som et skift. For det andet peger trusselsdiskursen på at der blev rokket ved danskernes basale sproglige selvforståelse i de år. Der blev sat spørgsmålstejn ved Danmarks identitet som et monosprogligt samfund i takt med at engelsk kom til at spille en betydelig rolle på flere områder af samfundet. Det reagerede politikere og Dansk Sprognævn på enten ved at argumentere for behovet for at sikre dansk eller ved at understrege behovet for at omfavne en flersproget identitet for at kunne sikre Danmark en plads på det globale marked.

Det er bemærkelsesværdigt fra et 2022-perspektiv at teksterne fra årtusindets første årti næsten udelukkende fokuserer på engelsk i forbindelse med universiteter og erhvervs-livet, mens engelsk meget sjældent nævnes i forbindelse med andre domæner som fx medier og kultur. Det er også bemærkelsesværdigt hvor meget sprogpoltiske diskussioner fylder i årene 2003–2009, og hvor lidt de fylder derefter. Der ses ikke samme sprogpoltiske opmærksomhed på nationalt plan i form af rapporter og udvalg i de senere år, i hvert fald ikke med fokus på dansk over for engelsk.⁶ Disse forhold kan ses som indikationer på at engelsk i starten af nullerne – i modsætning til nu – trods alt stadig havde en begrænset

---

6 Oprettelsen af det Nationale Center For Fremmedsprog (NCFE) i 2018 skete som følge af et regeringsudspil med titlen ”Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet” (<https://nccff.dk/fileadmin/NCCFF/Dokumenter/strategi-for-styrkelse-af-fremmedsprog-i-uddannelsessystemet.pdf>, tilgængeligt 24. marts 2022). Dette udspil kan med rette ses som et sprogpoltisk dokument, men det er påfaldende at det primære fokus i rapporten ligger på behovet for at styrke *andre* sprog end dansk og engelsk, som begge allerede antages at være veletablerede.

tilstedeværelse, og at sprogsamfundet befandt sig i *begyndelsen* af en forandringsproces. På samme måde kan det relative fravær af nationale sprogpolitiske rapporter og udvalg i de senere år ses som udtryk for at tilstedeværelsen og brugen af engelsk i højere grad er blevet etableret som en selvfølgelighed. Mens brugen af engelsk ikke er blevet mindre, er den offentligt-officielle samtale om engelsk i Danmark i form af rapporter og politiske udspil næsten forstummet. Det kan tages som udtryk for at det er blevet almindeligt at opfatte det som en 'naturlig' tilstand at engelsk spiller en vigtig rolle på mange områder i det danske samfund. På sin vis kan man således godt argumentere for at det engelske sprog er blevet en accepteret del af den kollektive sproglige identitet i det danske sprogsamfund.

4.2 Public service-medierne

'Massemedier' kan forstås som teknologier der tillader at den samme ytring kan nå et væsentligt bredere publikum end hvis ytringen var talt til en forsamling eller skrevet i hånden. Således har massemedier fra de tidligste trykte bøger over aviser, radio og tv til de allernyeste multimodale teknologier medvirket til at sprede sproglige ytringer til 'unaturligt' store publikummer. Det er på den baggrund man kan konstatere at bogtrykken og opblomstringen af et kommercielt marked for bøger går hånd i hånd med opbygningen af nationale standardsprog – som *de facto* udgør grænserne for markedet (Anderson 1983). Opfattelsen af ét sprog, dansk, knyttet til et bestemt geografisk område og ét sprogligt homogent folk hænger efter denne logik tæt sammen med udbredelsen af trykte bibler i senmiddelalderen. I (lidt) nyere tid fik æterbårne medier samme rolle og ofte som et bevidst politisk projekt (Muggleston 2003). Nationale radioer som Statsradiofonien/DR og det engelske forbillede BBC er mere eller mindre eksplicit finansieret som nationsbyggende og folkesamlende projekter. Sproglig standardisering og ideen om (standard)sproget spillede en vigtig rolle i denne proces. Det er derfor ukontroversielt at trække forbindelser mellem statsmedier og nationalidentitet medieret vha. standardsprogsideologier (fx Lund 1979, Bell 1983).

Spørgsmålet her er hvad der er sket med statsmedier, og her bruger vi eksemplet DR, som reaktion på den internationalisering og liberali-

sering af mediemarkedet som vi har set de sidste årtier. Kan DR fortsat opfattes som et nationsbyggende og identitetsbyggende projekt med fokus på dansksproget indhold? Eller kan der spores en større åbenhed over for indhold på engelsk? Også her er vores metode læsning af officielle tekster snarere end undersøgelse af diskursive praksisser. Nogle af de officielle tekster vi behandler i det følgende, afrapporterer godt nok praksis, og som sådan undersøger vi indirekte også praksis, men altså uden at se på faktiske mediedata.

Siden 2003 har DR været styret via såkaldte public service-kontrakter med Kulturministeriet (Kulturministeriet 2020). Fra den første kontrakt og til den allernyeste som gælder årene 2019–2023 (Kulturministeriet 2018), er en gennemgående forpligtelse (om end i lidt forskellig ordlyd) at DR skal ”medvirke til at bevare og udvikle det danske sprog” (se fx Kulturministeriet 2021: 2, Kulturministeriet 2018: 2). Som sådan kan man sige at svaret allerede er givet: I det omfang æterbårne medier ses som identitetsskabende, er der ingen ændring i Danmarks sproglige identitet. Går man længere ned i public service-kontrakterne, vil man snarere se et øget fokus på dansk sprog end en opblødning.

Ud over hensigtserklæringen indeholder kontrakterne også et krav om afrapportering af omfanget af dansksprogede programmer. Disse afrapporteringer skal indgå i den årlige såkaldte public service-redegørelse (Danmarks Radio 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020)⁷. I figur 1 viser vi udviklingen i andelen af danskproducerede programmer og ikke-danske programmer fra 2002 til 2019 på baggrund af tallene fra de forskellige public service-redegørelser.⁸ Figuren er delt i to fordi opgørelsespraksissen ændres mellem 2010 og 2011, fra kun at gælde førstegangssendselser til at gælde alle udsendelser (altså inkl. gend sendelser). Da en stor del af de programmer som stort set aldrig gend sendes (nyheder, debat, sport, quizzer ...), er på dansk, fører det til et tilsyneladende fald i andelen af danske programmer. Samtidig går

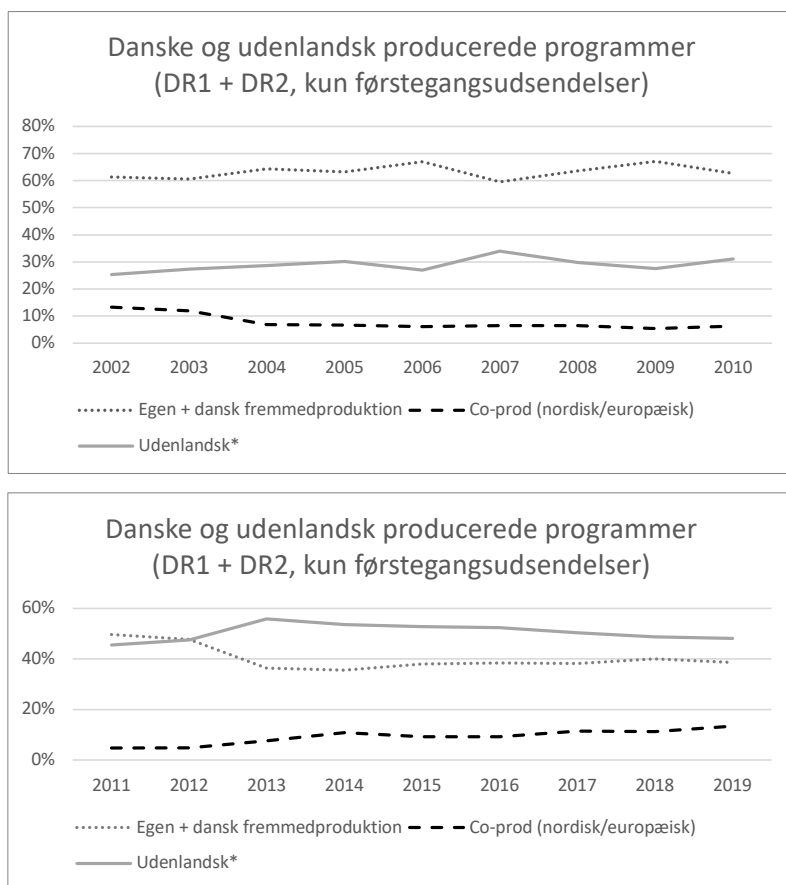
---

7 Rapporterne findes her: <https://www.dr.dk/om-dr/fakta-om-dr/public-service-redegoerelser>.

8 En interessant detalje er at Kulturministeriet efterspørger afrapportering på andelen af *dansksprogede* programmer, mens DR opgiver andelen af *danskproducerede* programmer. De to ting er ikke nødvendigvis 100 % sammenfaldende, men det er de tal vi har.

man over til at opgive tal for alle kanaler og ikke kun ”hovedkanalerne” DR1 + DR2.

FIGUR 1. ANDELEN AF DANSKE OG UDENLANDSKE PROGRAMMER PÅ DR'S TV-KANALER 2002-2019.

Figurforklaring: Kategorien ”Egen + dansk fremmedproduktion” dækker over programmer som DR har produceret selv, eller som er produceret af danske produktionsselskaber (antageligt på dansk); ”Co-prod(uktioner)” dækker over produktioner som er lavet af DR i samarbejde med nordiske eller europæiske selskaber (fx sam-nordiske dramaer og Melodi Grand Prix); ”udenlandske” er resten, dvs. typisk programmer købt på det internationale marked og som regel på andre sprog end dansk.

*) I de år man opgiver oprindelsesland på de ”udenlandske” programmer, ligger Norden omkring 5 %, Europa 25-30 %, USA 15 % (se fx rapporten fra 2018), mens danskproduceret står for ca. 40 % og samproduktion for ca. 15 %.

Det relativt store dyk fra 2012 til 2013 i danskproducerede programmer skyldes at nyhedskanalen DR Update lukkede, mens tre nye børne-/ungdomskanaler åbnede. Update var per definition dansksproget, mens børne-/ungdomskanalerne indeholder en del udenlandskproduceret (men muligvis dansksproget = dubbet) indhold. Ser man bort fra denne anomali, så er billedet et af relativ konstans, med en svag tendens til at danskproduceret indhold fylder mere og mere (og ikke mindre) af programfladen. Således stiger andelen af danskproducerede programmer fra omkring 60 % i 2002-2003 til i gennemsnit ca. 65 % i årene 2008-2010, og igen (efter at opgørelsesmetoden er ændret, og DR Update lukket) fra 36 % i 2013 til ca. 40 % i 2018-2019. Det er ikke store forskelle, men det er nok til at man fra DR's side kan rapportere om en stigning i antallet af danske programmer – hvilket er præcis hvad man er forpligtet til af public service-kontrakten. Vi minder om at DR afrapporterer danskproducerede programmer, ikke nødvendigvis dansksprogede – selvom det i praksis ofte vil være overlappende. Vores pointe med at fremdrage tallene er ikke at påstå at dansk i praksis fylder mere i mediebilledet. Vores pointe er igen sprogidelogisk: Der opstilles en politisk ideologi om at dansk skal fylde mere i DR's produktion, og DR udfylder sin rolle i dette ideologiske 'sprogspil' med sin afrapportering som kan fremvise en svag stigning i andelen af danskproducerede programmer. I hvilken grad det faktisk afspejler medieudbuddet, er sekundært når det kommer til at forstå det ideologiske spørgsmål om Danmarks sproglige identitet.

Ser vi på DR's public service-redegørelser er der ingen tegn på at 'globaliseringen' fører til en mindre entydig dansk sproglig profil. Tværtimod er det måske sådan at den øgede internationalisering af mediemarkedet fører til et øget fokus på dansk. Det er muligt at vi skal tolke styrkelsen af 'det danske' i DR-regi som en reaktion på internationale tendenser der i praksis – med fremkomsten af streamingtjenester, internationale nyhedskanaler, sociale medieplatforme som YouTube osv. – trækker det samlede medieudbud i retning af mere engelsksproget indhold, der forudsætter en høj grad af engelskkompetence blandt medieforbrugerne. I så fald er der for medielandskabet som hele tale om en bevægelse i retning af en øget tilstedeværelse af engelsk. Men ser man alene på public service-medier, her operationaliseret som DR, er

der absolut ingen tegn på en ændring af den dominerende monosproglige danske identitet.

4.3 Grundskole og gymnasier

Der er ingen tvivl om at grundskolen spiller en fundamental dannende rolle for danskere. Selvom en stor del af en årgang vælger en gymnasial uddannelse, står grundskolen stadig som den 'nationssamlende' uddannelse som alle skal igennem, og de normer som der undervises efter, spiller en normsættende rolle som man ikke kan undgå at orientere sig efter. Grundskolens, og i lidt mindre omfang også gymnasiets, opfattelse af dansk og fremmedsprog spiller derfor også en vigtig normsættende rolle.

Folkeskolens formål er iflg. den nyeste version af Folkeskoleloven (2020, §1) at:

give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Den vægt som engelsk gives i folkeskolen, er ændret markant i den periode vi dækker. I 1995 blev engelsk udbudt for 4.-9. klassetrin, mens engelsk fra 2019 er obligatorisk fag for 1.-9. klassetrin. Denne vægtning i sig selv siger en del om engelsks ideologiske plads i det danske samfund. I vores mere kvalitativt anlagte analyse her, stiller vi dog snarere spørgsmålet om hvordan relationen mellem "dansk kultur" og "andre lande og kulturer" er blevet forvaltet i forskellige versioner af de centralt udgivne læreplaner. Mere konkret er vi interesseret i fortolkningen af engelsks rolle for danske elever som det kommer til udtryk i formålsparagrafferne for engelskfaget i folkeskolen: Med hvilket formål skal danske elever lære engelsk? Opfattes engelsk som tilknyttet en national kultur (eller flere nationale kulturer), eller italesættes engelsk snarere som et globalt *lingua franca*? Og i hvilket omfang opfattes engelsk som et fremmedsprog eller som et andetsprog i Danmark? Vi fokuserer på perioden 1995-2019, men viser også formålsparagraffen fra 1960 for at

vide at det *kan* se anderledes ud (se tabel 2 for en synoptisk opstilling af formålsparagrafferne).

Man kan tale om sprogundervisningen i grundskolen som udspændt mellem på den ene side et kommunikativt paradigme hvor sproget ses som adgang til kommunikation, og på den anden side et nationalfilologisk paradigme hvor sprog og litteratur ses som fælles udtryk for en national identitet. Studiet af fx sproget fransk bliver dermed også studiet af fransk kultur og litteratur og i sidste instans en slags fransk nationalkarakter (se fx Hansen 2004). I alle de læreplaner vi kigger på, er engelsk i formålsteksterne udspændt mellem disse to paradigmer hvor engelsk altså på den ene side ses som et globalt kommunikationsmiddel uden en direkte national tilknytning og på den anden side et nationalt sprog tilknyttet en/(et antal) bestemt(e) national(e) kultur(er). I alle læreplaner er der således en version af at formålet med undervisningen er at eleverne skal lære at beherske engelsk så de kan bruge det i kommunikation (og ikke kun for at få indsigt i en fremmed kultur). Men i dem alle indgår også et mere specifikt fokus på ”engelsktalende lande” (læreplanerne fra 1995, 2002 og 2004) eller ”den engelsksprogede verden” (læreplanerne fra 2009, 2015 og 2019). Det er altså ikke entydigt sådan at engelsk i perioden har ændret status fra at være et nationalfilologisk studieobjekt til at være et værktøjsfag der skal indlære kommunikative kompetencer. Tværtimod. Begge strømninger ligger i alle læreplaner på nær den fra 1960, som er entydigt kommunikativ.

Ikke desto mindre hæfter vi os dog ved nogle bemærkelsesværdige ændringer i detaljerne. I 2009 introduceres ideen om ”det engelske sprogs globale rolle”. Hermed stadfæstes det tilsyneladende at engelsk ikke bare har en rolle for danske elever der vil tale med mennesker der har engelsk som modersmål, men at engelsk også har en rolle som globalt *lingua franca*.⁹ I teksterne fra 2015 og 2019 betones dette synspunkt yderligere. Nu tales der om at eleverne skal kunne anvende engelsk ”nationalt og globalt i deres aktuelle og fremtidige liv”. Engelsk er altså ikke bare et *lingua franca* for den udrejsende, men også et sprog man må forvente at møde i sit liv i Danmark. Det er formentlig det tætteste

---

⁹ Ideen om engelsk som et globalt sprog er i sig selv en interessant sprogideologisk konstruktion hvor det engelske sprogs forestillede globale relevans ganske givet overgår den udbredelse sproget *i praksis* har, men vi undlader at gå nærmere ind i den diskussion her.

vi i folkeskoleteksterne kommer på en anerkendelse af engelsk som et andetsprog i Danmark. Vi bemærker samtidig hvor høje mål der stilles i samtlige tekster. Eleverne forventes ikke bare at opnå kendskab til engelsk; de forventes allerede i 1995-teksten at kunne ”udtrykke sig både mundtligt og skriftligt”. Det er interessant at sammenligne disse fremsatte intentioner med de noget mere ydmyge intentioner i 1960-teksten hvor eleverne forventes at kunne forstå ”enkelt og tydeligt udtalt engelsk”, og at de ”inden for et begrænset ordforråd får en vis færdighed i at benytte sproget mundtligt og i beskedent omfang også skriftligt”. Hvis vi leder efter årstallet hvor man begynder at forvente at danske børn lærer engelsk *de facto* som et andetsprog som de må forvente at møde og kunne bruge i deres danske hverdag, ligger dette årstal altså tilsyneladende *før* 1995 (men efter 1960).

Vi pegede på hvordan engelsk *både* opfattes som et globalt sprog *og* som et nationalt sprog i ”engelsktalende lande”/”den engelsksprogede verden”. I den sammenhæng er det påfaldende hvordan studiet af engelsksprogede nationalkulturer bliver italesat som et værktøj i forståelsen af egen kultur. Eleverne skal lære: ”Hvordan mennesker tænker og lever i den engelsksprogede verden, så eleverne kan blive fortrolige med egen kultur [...]” (teksterne fra 2009, 2015 og 2019). Det virker ovenikøbet som om dette formål – altså at der skal undervises i engelsk for at eleverne skal lære om egen kultur – bliver mere udtalt fra 2009. I teksterne fra 1995 til 2004 hedder det således at eleverne skal ”styrke deres internationale forståelse”, men fra 2009 at de skal ”udvikle deres forståelse for mennesker med forskellig kulturel baggrund”. Den tidligere formulering om ”international forståelse” lægger op til at man skal trænes i at indgå i samarbejde med mennesker der måske tænker anderledes end en selv og kan have andre værdier. En ’mennesker er forskellige’-tankegang, kan man måske sige. Den senere formulering – ”med forskellig kulturel baggrund” – ser kultur i højere grad som national kultur, i hvert fald i den kontekst den her optræder, nemlig i samme afsnit som formuleringen om ”hvordan mennesker tænker og lever *i den engelsksprogede verden*” (vores fremhævnning). Hvis man er britisk, har man en britisk kulturel baggrund, hvis man er dansk, har man en dansk osv., synes at være den underliggende logik. Undervisningen skal ikke så meget lære eleverne at indgå i samarbejde med mennesker der er

TABEL 2. FOLKESKOLENS LÆREPLANER FOR FAGET ENGELSK I FORSKELLIGE VERSIONER. TEKSTERNE ER HENTET FRA HTTP://DIGITALELAEREPLANER.DK/FAG/ENGELSK.

1960 (s. 1)	1995 (s. 9), 2002 (s. 2), 2004 (s. 11)	2009 (s. 3)
<p>Inden for de rammer, der naturligt må sættes under hensyntagen til elevernes alderstrin og forudsætninger, er det formålet at give dem et brugssprog ved at opøve dem i god udtale og forstandig oplæsning. De bør øves i at forstå enkelt, tydeligt udtalt engelsk, og man må tilstræbe, at de inden for et begrænset ordforråd får en vis færdighed i at benytte sproget mundtligt og i beskedent omfang også skriftligt.</p>	<p>Formålet med undervisningen i engelsk er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, således at de kan forstå talt og skrevet engelsk og kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt. Undervisningen skal samtidig udvikle elevernes bevidsthed om engelsk sprog og sprogbrug samt om sprogtilegnelse</p> <p>Undervisningen skal skabe rammer for oplevelse, indsigt og samarbejde samt styrke elevernes aktive medvirken. Herved skal undervisningen bidrage til, at eleverne bevarer lysten til at beskæftige sig med sprog og kultur til fremme af deres videre udvikling.</p> <p>Undervisningen skal give eleverne indsigt i kultur- og samfundsforhold i engelsktalende lande og derved styrke deres internationale forståelse og forståelse af egen kultur.</p>	<p>Formålet med undervisningen i engelsk er, at eleverne tilegner sig sproglige og kulturelle kundskaber og færdigheder, således at de kan anvende engelsk som kulturteknik i forskellige sammenhænge, udvikler bevidsthed om sprog og sprogtilegnelse og opnår indsigt i det engelske sprogs globale rolle.</p> <p>Undervisningen skal gennem varierende arbejdsmetoder, brug af it, tværfagligt samarbejde og internationale kontakter skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst. Herved skal undervisningen bidrage til, at eleverne bevarer lysten til at beskæftige sig med sprog og kultur til fremme af deres alsidige udvikling.</p> <p>Undervisningen inddrager emner, der belyser, hvordan mennesker tænker og lever i den engelsksprogede verden, så eleverne kan blive fortrolige med egen kultur i samspil med andre kulturer. Herigenem får eleverne mulighed for at udvikle deres forståelse for mennesker med forskellig kulturel baggrund og forberede sig til et liv i et globalt samfund.</p>

Eleverne skal i faget engelsk udvikle sproglige, tekstmæssige og interkulturelle kompetencer, således at de kan anvende engelsk nationalt og globalt i deres aktuelle og fremtidige liv. Eleverne skal udvikle deres nysgerrighed og bevidsthed om engelsk sprog og kunne vælge egnede sprog-lærings- og kommunikationsstrategier som grundlag for fremmedsprogsindlæringen

Eleverne skal ved at anvende varierede arbejdsmetoder, it og medier, tværfagligt samarbejde og internationale kontakter opnå oplevelse, fordybelse og virkelyst. Herved skal eleverne bevare lysten til at beskæftige sig med sprog og kultur til fremme af deres alsidige udvikling.

Eleverne skal arbejde med emner, der belyser, hvordan mennesker tænker og lever i den engelsksprogede verden, så de kan blive fortrolige med egen kultur i samspil med andre kulturer. Herigennem får eleverne mulighed for at udvikle deres forståelse for mennesker med forskellig kulturel baggrund og forbedre sig til et liv i et globalt samfund.

Eleverne skal i faget engelsk udvikle sproglige, tekstmæssige og interkulturelle kompetencer, således at de kan anvende engelsk nationalt og globalt i deres aktuelle og fremtidige liv. Eleverne skal udvikle deres nysgerrighed og bevidsthed om engelsk sprog og kunne vælge egnede sprog-lærings- og kommunikationsstrategier som grundlag for fremmedsprogsindlæringen

Eleverne skal, ved at anvende varierede arbejdsmetoder, it og medier, tværfagligt samarbejde og internationale kontakter, opnå oplevelse, fordybelse og virkelyst. Herved skal eleverne bevare lysten til at beskæftige sig med sprog og kulturer til fremme af deres alsidige udvikling.

Eleverne skal arbejde med emner der belyser, hvordan mennesker tænker og lever i den engelsksprogede verden, så de bliver fortrolige med egen kultur i samspil med andre kulturer. Herigennem får eleverne mulighed for at udvikle deres forståelse for mennesker med forskellig kulturel baggrund og kan forberede sig til et liv i et globalt samfund.

anderledes end dem selv; men i højere grad skal de lære om de kulturer som andre kommer fra. Det kan virke som om en art international identitet giver plads for en tydeligere betoning af kulturelle forskelle som næsten er helt Herdersk i sin forståelse og i hvert fald meget lidt i tråd med senere teorier om kultur som bricolage (fx Hebdige 1979).

Sammenligningen af formålsparagraffer for engelskuddannelsen i folkeskolen tyder således på tre ting: 1) Engelsks rolle som *primus inter pares* eller semiformelt andetsprog i Danmark var allerede i høj grad etableret inden vores undersøgelsesperiode. 2) I detaljen er der dog tendenser der tyder på at denne rolle bliver forstærket, ikke mindst ved at elevernes nuværende og fremtidige behov for engelsk rykkes fra en global scene til en også *dansk* national scene, nemlig i formuleringen om at eleverne også skal kunne anvende engelsk ”nationalt og globalt i deres *aktuelle* og fremtidige liv” (vores fremhævnings). Og endelig 3) parallelt med eller som reaktion på denne stadfæstelse af engelsks rolle i en globaliseret verden ser vi også en bevægelse der bruger engelskundervisningen til at demarkere nationalkulturelle skillelinjer. Vi ser endda tegn på at denne udpegning af nationalkulturelle forskelle bliver stærkere når man går fra at tale om elevernes ”internationale forståelse” til at tale om et globalt samfund af ”mennesker med forskellig kulturel baggrund”.

4.3.1 International Baccalaureate – gymnasie- og grundskole på engelsk
Fra og med den seneste læreplan (2017) indgår ”det engelske sprog anvendt som globalt lingua franca” nu også som kernestofområde i gymnasieskolen, men af pladshensyn undlader vi her at dykke nærmere ned i engelskfagets historik på de dansksprogede gymnasiale uddannelser. Derimod ser vi på internationale gymnasie- og grundskoleforløb i Danmark som et udtryk for fremmedsprogs – og især engelsks – stilling i Danmark. Siden 1972 har der i Danmark været udbudt International Baccalaureate (IB), en uddannelse der er sidestillet med det almene gymnasium eller grundskolen, men som udbydes på et internationalt sprog. Den gymnasiale uddannelse, *Diploma Programme*, udbydes på 17 forskellige skoler (IB-skoler u.å.). Derudover udbydes et *Primary Years Programme* (for 3–12-årige) og et *Middle Years Programme* (for 11–16-årige) på fem forskellige skoler. I alt tilbydes der IB-uddannelser på 20 forskellige skoler i Danmark (IBO u.å.a). En håndfuld af dem

ligger i Københavnsområdet, men ellers er de spredt ud over hele landet.¹⁰ IB-systemet giver mulighed for at undervisningen kan være på engelsk, fransk eller spansk (ud over undervisning i modersmålet/nationalsproget). I Danmark er alle IB-uddannelser på engelsk.¹¹ Ud over det internationale aspekt fremhæves IB-systemet som et eliteprogram. Som det hedder på IBO's (organisationen bag IB-systemet) hjemmeside: "IB students [...] are also likely to perform well academically – often better than students on other curricula" (IBO u.å.b.).

Fra 2006 til 2016 steg antallet af elever på IB-uddannelser fra ca. 300 til ca. 1300, og i en rapport fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (2018) spås der om en efterspørgsel på ca. 2200 pladser i år 2025. Væksten tilskrives en stigning i internationale arbejdstagere i Danmark, samtidig med at man nævner at 60 % af eleverne er danske, heraf nogle der er flyttet tilbage til Danmark efter at være vokset op i udlandet (og med en ikke-dansk skolegang bag sig, må man formode).

Som nævnt ovenfor i afsnit 4.1 og nedenfor i afsnit 4.4 har der i den sprogpoltiske debat været stort fokus på brugen af engelsk på de videregående uddannelser. Men også på gymnasieniveau (og til dels grundskoleniveau) ser vi således faktisk en stigende søgning mod international (= engelsksproget) uddannelse. Dette kan ses som et udtryk for – og en orientering mod – et mere internationaliseret arbejdsmarked: Det gælder både i den forstand at eleverne for en dels vedkommende er børn af vandrede arbejdskraft, og i den forstand at forældre ved at give deres børn en international uddannelse forsøger at give dem en prestigeuddannelse med øgede muligheder for fremtidig mobilitet. Som den ovenfor citerede rapport fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet siger, så har IB-eleverne i højere grad end 'almindelige' gymnasieelever tendens til at flytte til udlandet – og derfor har man dårligere statistik for deres fremtidige liv end for STX-elever som i højere grad bliver i Danmark.

De ca. 1300 (eller hvis man tager fremskrivningerne for pålydende: 2200) IB-elever er ikke meget ud af et samlet årligt optag på gymnasii-

---

¹⁰ Se kort på: <http://www.ib-skoler.dk/index.html>.

¹¹ Uden for IB-systemet findes der også i København en 3-årig fransksproget og en 3-årig tysksproget gymnasieuddannelse på henholdsvis Prins Henriks skole og Sankt Petri skole, <https://www.ug.dk/uddannelser/gymnasialeuddannelser/internationale-gymnasiale-uddannelser>.

et på ca. 48.000 (Gymnasieskolernes Lærerforening 2021). Ikke desto mindre siger både eksistensen af internationale grundskole- og gymnasieprogrammer i Danmark, stigningen i popularitet over det sidste årti og den forventede stigning i de næste år en del om dansks status som (ikke længere) ubetvivlet skolesprog i Danmark.

4.4 Universiteterne – videregående uddannelse og publikationssprog

4.4.1 Undervisningssprog på universitetsuddannelserne

Udviklingen i sprogvvalg inden for det domæne som Jarvad kalder videregående uddannelse, har været interessant at følge de seneste 25 år. Dansk var det altdominerende undervisningssprog på danske universiteter gennem det meste af 1900-tallet (Mortensen & Haberland 2010, 2012), men ved overgangen til det 21. århundrede begyndte engelsk, primært som følge af Bologna-processen¹² (jf. Ljoslands 2005 diskussion af den tilsvarende udvikling i Norge), i stigende grad at vinde indpas som undervisningssprog. Anna Kristina Hultgren (2013: 10) anslår at engelsksprogede uddannelser i 2011 udgjorde 20 % af det samlede uddannelsesudbud på danske universiteter – med markante forskelle mellem uddannelsesniveauer og videnskabelige hovedområder. Lidt forenklet blev engelsk hyppigt anvendt som nominelt undervisningssprog på kandidatniveau inden for de naturvidenskabelige og tekniske uddannelser, mens det var langt mindre almindeligt på humaniora og samfundsvidenskab, hvor dansk blev anvendt på næsten 100 % af uddannelserne på bachelorniveau. På tværs af alle bacheloruddannelser blev engelsk anvendt i 6 % af uddannelserne. I 2018 udarbejdede Uddannelses- og Forskningsministeriet et notat med minister Tommy Ahlers som afsender der opgjorde antallet af engelsksprogede bacheloruddannelser på danske universiteter til i alt 42, hvilket svarede til 13 % af det samlede udbud på BA-niveau (n=323; professionsbacheloruddannelser fraregnet) (Uddannelses- og Forskningsministeriet 2018). På

---

12 Bologna-processen blev skudt i gang med vedtagelsen af Bologna-deklarationen i 1999. Uddannelses- og forskningsministeriet (2021) forklarer at "målet med Bologna-processen er at Europa udvikler sig til et fælles område for videregående uddannelse hvor studerende og forskere frit kan bevæge sig over grænserne. En anden væsentlig målsætning er at gøre europæiske uddannelser attraktive for studerende fra andre verdensdele." <https://ufm.dk/uddannelse/internationalisering/internationalt-samarbejde-om-uddannelse/bologna-processen>.

kandidatniveau var 246 uddannelser på engelsk ud af i alt 509 kandidatuddannelser, hvilket svarer til 48 %.

Det er notorisk svært at skabe et præcist billede når det handler om sprogvvalg på danske universiteter. Dels fordi der ikke føres særskilt statistik, dels fordi det nominelle undervisningssprog kan afvige fra det som faktisk anvendes i undervisning, jf. forskning fra Sverige og Danmark (se fx Söderlundh 2012, Mortensen 2014). Hertil kommer at de metoder som er anvendt af Hultgren i 2013 og Uddannelses- og Forskningsministeriet i 2018, ikke er direkte sammenlignelige. Ikke desto mindre er den kraftige tilvækst i engelsksprogede uddannelser, som tallene indikerer, bemærkelsesværdig. De fortæller en historie om at engelsk i de seneste 25 år i højere grad er blevet etableret som undervisningssprog på danske universiteter. Hvor engelsk tidligere spillede en rolle som det sprog man læste lærebøger på, er *English-medium instruction* (Henriksen, Holmen & Kling 2018) i løbet af de seneste årtier blevet et almindeligt fænomen. Man taler undertiden om at der har fundet en ”englishization” eller engelskficering sted af den videregående uddannelsessektor i Danmark (Dimova, Hultgren & Kling 2021). Denne sproglige udvikling kan siges at hænge sammen med en ændret opfattelse af universitetets rolle i samfundet og universitetets overordnede identitet. Hvor universitetet som undervisningsinstitution op igennem det 20. århundrede var overvejende nationalt orienteret og fik sin legitimitet gennem den rolle videregående uddannelse spillede inden for rammerne af nationalstaten, skete der med Bologna-processen og internationaliseringsdagsordenen en ændring i forståelsen af universiteternes rolle som blev mere markedsorienteret (De Wit & Hunter 2015). Der er flere aspekter af dette skifte: Dels ønskede man fra EU’s side at øge studerendes mobilitet som et led i det større europæiske integrationsprojekt, ud fra en antagelse om at studerende der har været på udveksling i forskellige europæiske lande, i højere grad bliver EU-borgere end borgere i en nationalstat. En vej til at fremme studentermobilitet er standardisering af kurser (fx med ECTS-systemet) og at udbyde kurser på europæiske fællessprog, *de facto* engelsk. Samtidig er der sket ændringer i kandidaternes forventede erhvervsprofiler. I tidligere tider fandt de relativt få universitetsuddannede i al væsentlighed job inden for den udvidede statsadministration, som jurister, præster, i uddannelsessystemet osv. I dag finder en højere andel af den langt større

gruppe af universitetsuddannede job i den private sektor. Derfor indrettes uddannelser i højere grad efter industriens ønsker om arbejdskraft der kan indgå i international handel og samarbejde i multinationale organisationer. Et tredje aspekt som til dels er afledt af de to første, er at internationalisering – ofte forstået som tiltrækning af internationale studerende og videnskabeligt personale fra udlandet – i sig selv blev set som et kvalitetsmål og dermed et konkurrenceparameter for universiteterne (se fx citat fra Kulturministeriets notat i afsnit 4.1). Indførelsen af *English-medium instruction* blev set som et middel til at realisere disse mål (se Hultgren, Gregersen & Thøgersen 2014, Fabricius, Mortensen & Haberland 2017, Gregersen, Holmen & Larsen 2021 for yderligere diskussion). Den øgede brug af engelsk i perioden var altså på en og samme gang *et resultat af* universiteternes nye internationale og markedsorienterede identitet og *et redskab* der var med til at drive forandringen.

Bevægelsen i retning mod mere engelsk fandt dog ikke sted uden sprogideologiske sværdslag. Som beskrevet ovenfor i afsnittet om nationale sprogpoltiske initiativer var det ikke mindst den øgede brug af engelsk på universiteterne (og senere andre videregående uddannelsesinstitutioner) der fik debatten om en national sprogpolitik til at melde sig. Som del af denne proces blev alle danske universiteter også opfordret til at udarbejde lokale sprogpoltikker, hvilket man i stor stil gjorde i løbet af 2010'erne, typisk som et af flere initiativer i en mere generel internationaliseringsproces. Også på fællesnordisk plan blev der udviklet politikker for sprogbrug på universiteterne og beskrevet *best practices* (Gregersen 2014, Gregersen et al. 2018). Begrebet om ”parallelsproglighed” blev i denne sammenhæng hurtigt etableret som den underliggende præmis for hvordan man forestillede sig at dansk og engelsk kunne eller burde sameksistere (jf. Thøgersen 2010). Begrebet om parallelsproglighed er interessant i vores sammenhæng fordi det kan ses som et forsøg på at etablere et sprogligt kompromis mellem det nationalstatsbaserede og *nationalsproglige* paradigme som kendetegnede det 20. århundrede, og det nye og mere internationalt og markedsorienterede universitet-sideal der voksede frem i Europa i tiden omkring årtusindskiftet, og som altså i høj grad blev forbundet med – og muliggjort af – brugen af engelsk. På forholdsvis kort tid gik engelsk fra at være ét fremmedsprog blandt andre til at være et reelt – ønsket eller uønsket – alternativ

til dansk for mange studerende. For mange iagttagere, inklusive flere politiske aktører, blev dette sproglige paradigmeskift opfattet som en udvikling der kunne undergrave universiteternes rolle som essentielt *danske* institutioner og dermed være med til indirekte at true dansk identitet (se diskussion i Mortensen 2020). For andre blev indførelsen af engelsk set som et helt nødvendigt (og på mange måder uproblematisk) skridt i retning af den nye internationalisering (se Harder 2009 for interessante eksempler på de dominerende positioner i debatten).

Betyder det så at engelsk i løbet af de forgangne 25 år *de facto* er kommet til at fungere som et umarkeret andetsprog inden for videregående uddannelse i Danmark? Svaret er tvetydigt. På den ene side præsenteres engelsk ofte som et 'naturligt' og stort set uproblematisk sprogvalg for et dansk internationaliseret universitet. Fx kan man skele til Københavns Universitets hjemmeside for "International education", hvor det fremhæves:

[...] we work continuously to internationalise our own campus and to provide international study opportunities of high quality for our students. We offer: 53 English-language Master's Programmes of the highest international standard [...].¹³

Koblingen mellem internationalisering og engelsksprogede uddannelser er tydelig her, og standarden (herunder formodentligt den sproglige standard) fremhæves som den højeste internationale slags. Informations-siden for "International students"¹⁴ er ligeså indikativ. Ligesom siden om "international education" er denne side på engelsk (og ingen andre sprog). Klikker man på knappen for at få siden på dansk, bliver man ført til siden med overskriften "Tag din uddannelse på KU", som er rettet mod danske studerende. Der laves altså et klart skel: Internationale studerende forventes at kunne læse engelsk (og ikke dansk), og danske studerende gives information på dansk (og ingen andre sprog). Engelsk præsenteres med andre ord som et helt naturligt sprog, men ikke nødvendigvis for danske studerende.

---

13 <https://international.ku.dk/international-programmes/>.

14 <https://studies.ku.dk/>.

De sprogpoltiske dokumenter som er blevet produceret i universitetsregi i den pågældende periode, leverer et lignende tvetydigt svar. På den ene side skrives engelsk frem som et naturligt og nødvendigt sprog som led i internationaliseringen, ligesom behovet for at øge uddannelsesuddbuddet på engelsk og styrke engelskkompetencer blandt ansatte og studerende ofte fremhæves. På den anden side kan de sprogpoltiske dokumenters blotte eksistens tages som en indikation på at engelsk af flere aktører fortsat ses som en problematisk udfordring for det nationalsproglige paradigme.

Københavns Universitets sprogpolitik fra 2021 (Københavns Universitet 2020a) kan betragtes som et typisk eksempel på denne spænding. På den ene side handler sprogpolitikken om at engelsk skal styrkes, både blandt studerende og ansatte (beskrevet i henholdsvis § 1 og § 7), ligesom det slås fast at ”KU har som målsætning at udbyde BA uddannelser [sic] på engelsk, hvor det er relevant” (§ 9.1) og at ”fakulteterne løbende [bør] overveje at vælge engelsk helt eller delvist som undervisningssprog på universitetets kurser på de dansksprogede uddannelser, både på BA og KA [...]” (§ 9.2). Særligt i § 9.1 er der i praksis tale om et paradigmeskifte i forhold til tidligere, hvor der på KU (til forskel fra flere andre danske universiteter) har været en principbeslutning om at BA-uddannelser skulle udbydes på dansk. Engelsk skrives altså i høj grad frem som et ’naturligt’ og ’nødvendigt’ sprog i sprogpolitikken.

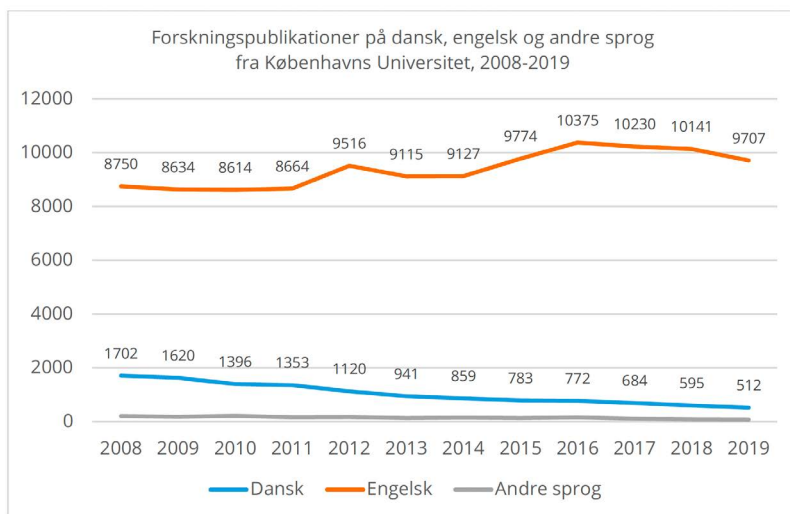
Omvendt er der også flere dele af sprogpolitikken der fokuserer på dansk. Det slås fast at det som udgangspunkt forventes ”at tenure track adjunkter, lektorer og professorer aktivt kan bidrage til undervisningen på dansk efter 3-6 år, herunder bedømme og vejlede studerende – med kompetencer svarende til den undervisning vedkommende skal varetage” (§ 2.1). Hvor vi ovenfor fremhæver at internationalisering sidestilles med engelsksproget, gøres der altså her nogle modsatte fordringer. Man vil gerne tiltrække internationale studerende og løstansatte forskertalenter i et internationalt (= engelsksproget) miljø. Men for at få en fast videnskabelig stilling på universitetet er det et krav at man inden for et nærmere fastsat tidsrum tilegner sig kompetencer der gør det muligt at bidrage til undervisningen på dansk. I samme ånd er der et helt afsnit, § 8, der bærer overskriften ”Opretholdelse af dansk som akademisk sprog”. Samlet set kan sprogpolitikken ses som et forsøg på at formulere

en parallelsproglig eller tosproget identitet der skal hjælpe Københavns Universitet med ”at løfte sin opgave som et internationalt orienteret universitet forankret i en dansk kontekst”, som det hedder i et af baggrundsdokumenterne til sprogpolitikken (Københavns Universitet 2020b: 5).

4.4.2 Videnskabens sprog – særligt publiceringssprog

Sammenlignet med sprogvælger inden for uddannelse begyndte bevægelsen i retning af mere engelsk tidligere inden for den del af universiteternes virke som handler om publicering af forskningsresultater. Baseret på tal fra 2010 konkluderer Hultgren at ”83 procent af den samlede produktion af publikationer på Danmarks otte universiteter [affattes] på engelsk, mens publikationer på dansk udgør 15 procent” (Hultgren 2013: 9). Andre undersøgelser har fokuseret på udvalgte universiteter og vist at denne bevægelse har været længe undervejs og fortsat er i gang. Nye tal fra Københavns Universitet viser at gabet mellem antallet af publikationer på henholdsvis engelsk og dansk er vokset fra 2008 frem til 2019, samtidig med at publikationer på andre sprog, herunder de gamle europæiske videnskabsprog som tysk, fransk og italiensk, stort set er forsvundet (jf. figur 2).

FIGUR 2: FORSKNINGSPUBLIKATIONER PÅ DANSK, ENGLSK OG ANDRE SPROG FRA KØBENHAVNS UNIVERSITET, 2008–2019.

Figuren er gengivet fra Mortensen & Haberland (2021).

Ser man isoleret på publiceringsprog på de danske universiteter, er det således ikke urimeligt at tale om at engelsk har fået en rolle som det primære sprog inden for de videnskabelige publikationers 'domæne', og i praksis må fungere som et professionelt andetsprog for flertallet af de videnskabeligt ansatte som har dansk (eller et andet sprog) som førstesprog. Det betyder ikke at brugen af engelsk ikke kan volde problemer for den enkelte forsker, men tallene indikerer med al tydelighed at der er en klar forventning om – og en veletableret praksis der viser – at engelsk er det sprog man primært benytter sig af til formidling af forskningsresultater. Hvis man påtager sig en identitet som forsker på en dansk forskningsinstitution, så er den uløseligt knyttet til en identitet som (mindst) tosproget. Inden for domænet forskningspublikationer er der således ikke tale om en monosproglig dansk situation, men det har der ikke været længe, hverken som sprogideologisk ideal eller diskursiv praksis. Spørgsmålet er snarere om der inden for visse forskningsområder er udviklet en monosproglig *engelsk* identitet. Uanset hvad er det oplagt at den sprogideologiske overbevisning om at dansk er det sprog der anvendes i Danmark, er voldsomt udfordret når det handler om videnskabeligt publikationsprog.

4.5 Erhvervslivet

Inden for erhvervslivet har den informationsteknologiske udvikling som for alvor har taget fart de sidste 25 år, samt den øgede arbejdsmigration på tværs af landegrænser betydet at virksomhederne har skullet navigere i en stadig større sproglig mangfoldighed. I dansk erhvervsliv er engelsk ofte et centralt *lingua franca* når der skal kommunikeres på tværs af nationale og sproglige grænser. I dette afsnit ser vi dels på kvantitative opgørelser af brugen af engelsk som koncernsprog, og dels på tidligere kvalitative undersøgelser af brugen af engelsk i dansk erhvervsliv (se detaljer i tabel 1).

Brugen af engelsk i erhvervslivet har fra starten af den periode vi undersøger, været et opmærksomhedspunkt i den sprogpoltiske debat, især i form af begrebet 'engelsk som koncernsprog' som i 1990'erne fik opmærksomhed både i erhvervslivet og blandt sprogforskere. Selvom det hverken var særlig tydeligt hvad begrebet dækkede over, eller hvor stort det reelle omfang af engelsk i erhvervslivet var, kan vi dog se en

tendens til at danske virksomheder i stigende grad angiver at have engelsk som koncernsprog. I 2007 viste en undersøgelse blandt Dansk Industris medlemmer (refereret i Ostrynski 2007) at 25 % havde engelsk som koncernsprog. I 2016 viste en undersøgelse af behov for fremmedsprogskompetencer blandt DI's "internationalt orienterede" medlemmer (Vrang 2016) at 60 % af virksomheder med internationale aktiviteter havde engelsk som koncernsprog. Andelen var endnu højere blandt større virksomheder: Blandt virksomheder med over 100 ansatte angav over 70 % at have engelsk som koncernsprog. Undersøgelsen viste også at over 90 % angav at have behov for engelsk inden for de næste fem år. I den nyeste undersøgelse fra DI (Amir og Mortensen 2021), igen baseret på en rundspørge blandt DI's medlemmer, denne gang 565 "internationalt orienterede virksomheder", spørges der ikke til koncernsprog, men 83 % af virksomhederne angiver at de har brug for engelsk inden for de næste fem år.

Spørgsmålet er dog hvorvidt disse tal primært siger noget om sprogideologisk status eller diskursive praksisser. Eller med andre ord: Når en virksomhed angiver at have engelsk som koncernsprog, betyder det så også at engelsk bruges hele tiden? Det er den antagelse der ligger bagved når engelsk som koncernsprog i sprogpolitiske tekster bliver italesat som en trussel mod dansk, og som et eksempel på domænetab. Det er også den antagelse man finder i en avisartikel der rapporterede om DI's 2007-undersøgelse (Ostrynski 2007 omtalt ovenfor). Her skrev journalisten: "Alle mails bliver formuleret på engelsk, alle referater bliver nedskrevet på engelsk, og alle møder foregår på engelsk. Det er virkeligheden i flere danske virksomheder hvor engelsk er blevet indført som koncernsprog" (Ostrynski 2007).

Flere undersøgelser viser dog et andet og mere nuanceret billede af de diskursive praksisser i virksomheder med engelsk som koncernsprog. I 2001 interviewede Jarvad ti virksomheder der i jobannoncer angav at have engelsk som koncernsprog. Hun konkluderede at "man næppe [kan] tale om at engelsk bruges som et egentlig koncernsprog, men at dansk er det mundtlige omgangssprog" (2001: 151). Samme mønster sås i en interviewundersøgelse der komplementerede den tidligere omtalte spørgeskemaundersøgelse fra DI i 2007 (igen refereret i Ostrynski 2007). Interviewresultaterne viste at dansk stadig var hovedsproget i

de virksomheder der havde engelsk som koncernsprog, mens engelsk fungerede som ”et supplement”. I en større kvalitativ undersøgelse af en dansk medicinalvirksomhed med engelsk som koncernsprog konkluderer Lønsmann (2011) at normen i virksomheden er at tale dansk så vidt muligt, mens engelsk fortrinsvis bruges med ikke-dansktalende. I skriftlig kommunikation spiller engelsk dog en større rolle, især fordi man her ofte forsøger at inkludere eventuelle fremtidige ikke-dansktalende modtagere. Mens Lønsmanns undersøgelse således sætter spørgsmålstegn ved teorien om domænetab som følge af indførelsen af engelsk som koncernsprog, konkluderes det samtidig at antallet af situationer der fordrer brugen af et *lingua franca*, er steget. Eftersom det anvendte *lingua franca* i praksis ofte er engelsk, ser vi altså en vis ændring i de diskursive praksisser i retning af øget brug af engelsk i erhvervslivet, om end ikke så meget som begrebet ’engelsk som koncernsprog’ kan give anledning til at tro.

Men det støt stigende antal erklæringer eller målsætninger blandt virksomheder om ’engelsk som koncernsprog’ kan også analyseres som en sprogideologisk forandring. Det antydes allerede når Jarvad kalder ”[p]roklamationer som ’vi-har-engelsk-som-koncernsprog’” for ”en distanceblænder” (2001: 23). Når virksomheder i stigende grad proklamerer at engelsk er koncernsprog uden at der nødvendigvis har fundet de store ændringer sted i den daglige sproglige praksis, ser vi det som en ændring i sprogideologi. Ifølge denne ideologi er engelsk som koncernsprog helt essentielt for danske virksomheder der vil begå sig på det globale marked – og udsagn om at ’vi har engelsk som koncernsprog’ bliver en måde hvorpå virksomhederne kan brande sig selv som internationale. Engelsk befinder sig således i toppen af sproghierarkiet og konstrueres som både naturligt og ”need to have” (Lund & Daryai-Hansen 2018). Engelsk italesættes også som nødvendigt for et ”global mindset”, som essentielt for internationalt samarbejde og som en forudsætning for øget international indtjening (Lønsmann 2017, Lønsmann & Mortensen 2018). Her ser vi altså at man i erhvervslivet spænder vognen for hesten så at sige: Ideologien om engelsk som essentielt og naturligt ser her ikke sjældent ud til at komme før (lige så store) ændringer i den diskursive praksis.

I erhvervslivet ser vi at engelsk i løbet af perioden i stadig højere grad

indføres som koncernsprog. Det betyder dog ikke at en ændring i de diskursive praksisser, altså i sprogbrugen, nødvendigvis har fundet sted i samme grad og tempo. Kvalitative undersøgelser viser dog også tegn på en stigende brug af engelsk. Ideologisk set er det sværere at spore en ændring over tid, da der ikke findes undersøgelser af sprogideologier om engelsk i dansk erhvervsliv i den første del af perioden. Undersøgelser fra 2010'erne viser dog en klar tendens: Sprogideologisk er engelsk i slutningen af perioden positioneret som et naturligt og essentielt sprog i dansk erhvervsliv, endda som højere i hierarkiet (Lund & Daryai-Hansen 2018) og med mere prestige (Lønsmann 2011) end dansk. Når det gælder danske virksomheder med en international orientering, kan man således med en vis ret sige at engelsk er blevet etableret som en del af den forestillede fælles sproglige identitet, i et nært samspil med dansk.

5 DISKUSSION

I det forudgående har vi belyst ændringer i status for engelsk og dansk over en ca. 25-årig periode og inden for fem forskellige områder, nemlig nationale sprogpoltiske dokumenter, public service-medier, grundskolen, universitetsverdenen og erhvervslivet. Vores analyse har afdækket sprogideologiske positioner som de kommer til udtryk i tekster og statistikker, og vi har i et mindre omfang set på den diskursive praksis inden for de forskellige områder.

Forestillingen om den nationale identitet er fortsat stærkt knyttet til det danske sprog (hvilket blandt andet ses i kravet om sprogkunderskaber i forbindelse med opnåelse af statsborgerskab), men i mange andre henseender er engelsk nu at regne for en sprogideologisk standardforventning i det danske samfund, eller "et must" som Niels Davidsen-Nielsen for nylig har formuleret det (2021: 255). Engelsk opfattes ikke som et 'modersmål' i Danmark, men vores analytiske nedslag tyder på at det heller ikke bare er et fremmedsprog blandt andre fremmedsprog. Davidsen-Nielsen (2021) skriver at engelsk "blandt fremmedsprogene" har opnået en "helt usædvanlig særstatus i Danmark" (Davidsen-Nielsen 2021: 255), men vi mener man kan gå videre end det og sige at engelsk har fået en helt *selvfølgelig* plads i det sociolingvistiske landskab. Sprog optræder i dag som en helt naturlig og ofte ganske upåfaldende del

af det sproglige og sproglige *ideologiske* landskab, og er i den forstand ikke entydigt et *fremmedsprog*.

Et videoopslag på Facebook fra Dansk Folkepartis Morten Messerschmidt under valgkampen til Folketingsvalget i 2019 kan tjene som et illustrativt eksempel på hvordan engelsk kan optræde som et 'usynligt' eller implicit andetsprog i Danmark. I videoen befinder Messerschmidt sig foran Heimdalsvej i Frederikssund, hvor han er vokset op. Han bemærker indledningsvis at der i stedet for de "Keld og Jonna'er" han efter eget udsagn voksede op blandt, nu er kommet flere beboere med "nogle lidt mere mellemøstligt klingende navne" på navneskiltene i opgangene. Han bevæger sig derefter hen mod et skilt (gengivet som figur 3) og siger:

men øh købmanden er her endnu øh som jeg kan se
underligt nok øhm så er man øh åbenbart nødt til
at skrive at det også er et türk market
og et eller andet der simpelthen er umuligt for mig at læse
jeg går ud fra at det er arabisk
jeg kan ikke andet end citere Grundtvig
til et folk de alle høre
som sig regne selv dertil
har for modersmålet øre
har for fædrelandet ild
og i Danmark der er modersmålet altså dansk
det der (.) det hører ingen steder hjemme

Som det ses, trækker Messerschmidt her tråde tilbage i historien til Grundtvig og gør sig gennem citatet fra Folkeligheden (som vi omtalte i afsnit 2) til en nutidig talsmand for den etnolingvistiske antagelse om at danskere taler dansk, eller som det formuleres i teksten der ledsager videoen på Facebook: "I Danmark taler vi dansk! Så kort er det". Han er dog opmærksom på at virkeligheden – som illustreret af teksten på skiltet – i et vist omfang modsiger denne antagelse. Det interessante i vores sammenhæng er at Messerschmidt i sin kritik af skiltet fokuserer på *nogle* sproglige ressourcer men ikke *andre* (muligvis fordi dette fokus understøtter hans politiske budskab). Udtrykket "Türk Market" (hvis sproglige proveniens kan være vanskelig at bestemme) står for skud, og det samme gør den formodede arabiske tekst i skiltets venstre side. Bru-

gen af disse sproglige ressourcer hører efter Messerschmidts opfattelse ”ingen steder hjemme” og i hvert fald ikke i Danmark. Set fra vores synspunkt er det påfaldende at Messerschmidt intet har at sige om det visuelt måske mest fremtrædende sprog på skiltet, nemlig det engelske ”Western Union || Money Transfer” som optræder nederst på skiltet. Messerschmidts video kan med en vis ret ses som en national(romantisk) reaktion på globaliseringen der etablerer en stærk kobling mellem dansk identitet og det danske sprog. Men det er ikke tilstedeværelsen af engelsk der fremkalder denne reaktion, det er de andre sprog. Vi ser udeladelsen af engelsk i Messerschmidts kommentar som et udtryk for at engelsk – modsat andre sprog – er ’usynligt’ eller måske opfattes som en ’naturlig’ del af det sociolingvistiske landskab i Danmark – en form for ’sleeping partner’ til det højt besungne modersmål.

FIGUR 3: SKÆRMBILLEDE FRA MORTEN MESSERSCHMIDTS FACEBOOKPROFIL
D. 28. MAJ 2019

The image is a screenshot of a Facebook video post. At the top, the Facebook logo is visible on the left, and a search bar with the text "Email or phone" is on the right. Below the logo are navigation tabs: "Watch", "Home", "Live", "Shows", "Saved videos", and "Your watchlist". The main content is a video frame showing a man in a dark suit pointing towards a large sign. The sign is blue and yellow. The top part is blue with the word "KØBMAND" in large white letters. Below it, there is Arabic text "سوبر ماركت" and "Türk Market". Further down, it says "ÅBEN ALLE DAGE 8-18" and "SPILLEHAL". The bottom part of the sign is yellow with a black box containing the "WESTERN UNION" logo and "MONEY TRANSFER" below it. Below the video frame, there is a caption in Danish: "I Danmark taler vi dansk! Så kort er det. Men desværre er virkeligheden en anden i den boligblok, hvor jeg voksede op. Det duer ikke! Det er ikke vores Danmark 🇩🇰 🇸🇪". Below the caption are icons for "Like", "Comment", and "Share". On the right side of the caption area, it says "1.8K · 567 comments · 47K views".

Kilde: Facebook (<https://www.facebook.com/MortenMesserschmidt/videos/845192589148839/>)

Hvad skyldes denne udvikling? Selvom det kan være svært at påvise, forekommer det rimeligt at hævde at den gennemsnitlige indbygger i

Danmark i dag, sammenlignet med tidligere tider, oplever en højere grad af grænseoverskridende mobilitet og kommunikation: Flere danskere rejser (når ikke verden er lagt ned af en global epidemi), flere rejser ud på jagt efter arbejde, og medieudbuddet tillader kontakt ud over landets grænser i højere grad end tidligere. Samtidig har den internationale politiske udvikling, ikke mindst i kraft af EU-samarbejdet, betydet at spillereglerne for Danmark som nation på mange punkter har ændret sig. Danmark og danskerne er del af en verden der rækker ud over landets grænser, og der er mange forskellige identiteter der byder sig til. Når vi undersøger officielle og semiofficielle tekster der vedrører sprog(politik) i en dansk kontekst, ser vi tendenser til at disse samfundsmæssige udviklinger afspejles i en øget accept af engelsk som det internationale sprog der 'naturligt' går hånd i hånd med globaliseringen (jf. Haberland 2009).

Der er således tale om en sociolingvistisk forandring hvor økonomiske, teknologiske og politiske udviklinger som rækker langt ud over Danmarks grænser, er med til at skabe en re-valorisering af sprog i en dansk kontekst, særligt engelsk over for dansk. Men udviklingen er kompleks, og engelsk tilskrives ikke altid og i alle sammenhænge en entydig positiv værdi. Vi ser også modreaktioner: Selvom forestillingen om engelsk som et sprog der spiller en stor rolle i Danmark, er blevet mere og mere almindelig, er der stadig tegn på modstand mod denne udvikling og forsøg på aktivt at styrke dansk i forhold til og i nogle tilfælde på bekostning af engelsk. Udviklingen i universitetsverdenen viser denne kompleksitet. Der var stor kritisk opmærksomhed rettet mod brugen af engelsk på universiteterne i begyndelsen af nullerne, men den modstand man så på dette tidspunkt, er i vid udstrækning forstummet (men ikke nødvendigvis forsvundet) i dag. Havde vi udført vores analyse for bare fem eller tre år siden, ville det formodentlig have været oplagt at pege på universiteterne som et område hvor udviklingen kun syntes at gå i retning af mere engelsk og mindre dansk. I løbet af de senere år har vi imidlertid set forskellige tegn på at denne udvikling ikke er helt så lineær som man kunne have forventet. KU's nye sprogpolitik (omtalt i afsnit 4.4) kan således ses som et eksempel på hvad der er blevet kaldt *internationalisering 2.0*, dvs. en form for internationalisering "hvor balancen mellem det internationale og det nationale (herunder engelsk

som det 'internationale' sprog og dansk som det lokale sprog) er til genforhandling og på vej til at finde en ny indbyrdes balance" (Mortensen & Haberland 2021: 136).

Andre steder i uddannelsessektoren ser man en egentlig lukning af engelsksprogede uddannelser til fordel for øget regionalisering af universitetsuddannelser (se diskussion i Lønsmann & Mortensen 2021), hvilket har fået nogle eksperter til at tale om en igangværende af-internationalisering af sektoren; *de-internationalisation* som det hedder hos Tange (2020) (se også Tange & Jæger 2021). Det interessante er imidlertid at anledningen til denne udvikling ikke er modstand mod engelsksprogede uddannelser *per se*, men i stedet handler om at man fra politisk hold ønsker at nedbringe udgifterne til SU til ikke-danske statsborgere (Uddannelses- og Forskningsministeriet 2021). Kontrasten til Fogh Rasmussen-regeringens ønske om at øge udbuddet af engelsksprogede kurser for at gøre de danske universiteter attraktive for udenlandske studerende og forskere (se 4.1) er således til at få øje på, og det er dermed endnu engang de samfundsmæssige og politiske rammer som er med til at forme det sociolingvistiske landskab.

I modsætning til universitetssektoren og de videregående uddannelser er public service-medierne og grundskolen præget af en høj grad af stabilitet. Selvom omfanget af engelskundervisning i folkeskolen er ændret, er der stort set ikke ændret på formålsbeskrivelsen/læringsmålene for engelsk i folkeskolen eller på kravene til DR's sprogudvalg i den periode vi har undersøgt. Så man på DR alene (jf. afsnit 4.2), ville man snarere konkludere at der ses en stigende *nationalisering* af medieudbuddet end en stigende *internationalisering*. Vi argumenterede for at denne udvikling skal ses på baggrund af og som reaktion på nogle globale medietendenser, men ikke desto mindre er bevægelsen i retning af mere, ikke mindre, dansk. Inden for folkeskolen så vi også en høj grad af stabilitet, men her ikke i den forstand at internationalisering præsenteres som en fare, men snarere sådan at engelsk allerede i 1995 blev anskuet som en nøgle til internationalisering og erhvervsmæssig succes – også for danskere der arbejder i Danmark.

Erhvervslivet præsenterede en slags modbillede på de tendenser vi ellers har fundet. Hvor vi i andre tilfælde bemærker ret omfattende æn-

dringer i den *diskursive praksis* som noget der går forud for det *sprogideologiske* niveau, så gælder der for erhvervslivet nærmest det modsatte. Her ser vi i høj grad en ideologisk opfattelse af engelsk som det 'naturlige' koncernsprog på danske internationale virksomheder. Samtidig stiller vi os, på baggrund af de studier der er lavet af diskursiv praksis, skeptiske over for hvor meget et sådant skift af koncernsprog betyder for den daglige sprogbrug. Selvom engelsk spiller en rolle på mange arbejdspladser, viser undersøgelser (som vi har refereret til ovenfor) at dansk stadig er et vigtigt arbejdssprog.

Den sprogpoltiske gennemgang opfanger flere af disse modstridende bevægelser. Man var især tidligt i perioden opmærksomme på og bekymrede for den stigende brug af engelsk. Denne forandring konstrueredes dels som en trussel mod dansk sprog og kultur – domnætabdiskussionen – og dels som en mulighed for eksport og indflydelse. Vi synes at have set at denne debat er døet ud (i hvert fald for nuværende). Det er som om engelsk er blevet *naturaliseret*. De udviklinger der bragte øget engelskbrug med sig, er ikke længere noget der konstrueres som truende skyer i horisonten. Det er en udvikling der allerede ligger bag os – ”ulven er kommet”, som Mortensen og Haberland (2021) skriver – og den nye tilstand udgør ikke længere et emne der nødvendigvis diskuteres. Det er i høj grad noget man bare lever i. Det betyder ikke at sprogideologiske diskussioner ikke længere føres, det betyder snarere at de føres mere lokalt og pragmatisk end med dundertale fra talerstole. I det omfang der nu diskuteres sprogpolitik, er fokus på behovet for at styrke andre fremmedsprog (bl.a. med oprettelsen af det Nationale Center for Fremmedsprog i 2018), men det er en anden diskussion.

6 KONKLUSION

Vi stillede indledningsvist spørgsmålet om Danmark var ved at bevæge sig fra en position i Kachrus ”expanding circle” hvor engelsk ikke har nogen officiel status, til ”the outer circle” hvor det har officiel status. Vores svar på det bliver et både-og: Ser man på officiel lovgivning og sprogpolitik, så gives engelsk kun i meget begrænset omfang en særstatus over andre fremmedsprog. Ser man derimod på den mere pragmatiske tilpasning af diskursive praksisser, så har engelsk en særstilling blandt

fremmedsprog, tit på linje med og nogle gange endda over dansk. Det gælder tydeligst i forbindelse med antallet af videnskabelige publikationer og i en vis grad i erhvervslivet i form af engelsk som koncernsprog. Ser man på det ideologiske plan, er der i den periode vi har undersøgt, en stigende grad af accept af tilstedeværelse af engelsk i Danmark og i hele perioden en konstruktion af engelsk som mulighedernes sprog ikke bare internationalt, men også i Danmark, fx når det beskrives i folkeskolens læreplaner at danske skolebørn får brug for engelsk i deres arbejdsliv i Danmark.

Med dette – måske lidt undvigende – svar kan vi gøre status over den fælles sproglige identitet i Danmark: Danmark er i høj grad fortsat præget af en etnolingvistisk antagelse som knytter dansk identitet til brugen af dansk. Men det materiale som vi har behandlet i denne artikel, indikerer at vi står i en sociolingvistisk brydningstid. Det er klart at der er betydelige sociolingvistiske forandringer i gang, og disse forandringer har principielt potentiale til at rykke ved den status dansk har haft som det sprogideologisk set enerådende sprog i Danmark (i hvert fald) siden midten af 1800-tallet. Med en lettere omskrivning af det udbredte sprogideologiske diktum vi har gengivet flere gange ovenfor, nemlig 'danskere taler dansk', virker det ikke urimeligt at sige at den stereotype sproglige identitet i Danmark har ændret sig – eller er på vej til at ændre sig – til den lettere udvidede formulering 'danskere taler dansk – (og engelsk)'. Engelsk er i dag så udbredt i Danmark at sproget kan siges at være gået fra at være et *lingua franca* i særlige domæner til at være et alment accepteret og ofte alment påkrævet andetsprog i Danmark. Det er blevet normaliseret i en sådan grad at det undertiden fremstår som et usynligt sprog (jf. Morten Messerschmidt-videoen ovenfor), en helt upåfaldende del af det sproglige landskab. På den baggrund kan det hævdes at Danmark som sprogsamfund siden slutningen af 1990'erne og frem til i dag gradvist har udviklet sig – eller er i færd med at udvikle sig – fra at have en (ideologisk set) monosproglig identitet til en (ideologisk set) flersproget identitet med engelsk som uofficielt andetsprog. Vi venter i spænding på hvordan en lignende undersøgelse af forestillet kollektiv sproglig identitet i Danmark vil falde ud om 10 eller 25 år.

TAK

Artiklen er et produkt af projektet *English and Globalisation in Denmark: A Changing Sociolinguistic Landscape*, et 4-årigt projekt finansieret af Danmarks Frie Forskningsfond | Kultur og Kommunikation, <https://en-gerom.ku.dk/forskning/centre/english-and-globalisation-in-denmark/>. Forfatterne vil gerne takke projektets øvrige deltagere, adjunkt Kamilla Kraft og ph.d.-studerende Marianne Haugaard Skov samt projektets advisory board, Nikolas Coupland, Sari Pietikäinen, Jette G. Hansen, Tore Kristiansen, Bent Preisler, Barbara Soukup, for deres værdifulde input og frugtbare kommentarer til projektet som hele.

Vi vil også takke en anonym fagfælle, Mads Poulsen og Line Sandst fra NyS-redaktionen, samt Tore Kristiansen og Hartmut Haberland for grundige og konstruktive kommentarer til en tidligere version af artiklen. Alle tilbageværende fejl og uklarheder er vores ansvar.

Dorte Lønsmann, lektor
Institut for Engelsk, Germansk og Romansk
Københavns Universitet
dloensmann@hum.ku.dk

Janus Mortensen, lektor
Center for Internationalisering og Parallelsproglighed
Københavns Universitet
jamo@hum.ku.dk

Jacob Thøgersen, lektor
Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab
Københavns Universitet
jthoegersen@hum.ku.dk

LITTERATUR

Akhøj Nielsen, M. 2017. *Hvorfor taler vi dansk? Om reformationen og sproget* (Reformationsserien). Frederiksberg: Eksistensen.

- Albrectsen, E. 2016. Sprog og identitet. E. Hjorth (red.), *Dansk sproghistorie. Bind 1: Dansk tager form*, 85–123. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Amir, R. & I.B. Mortensen. 2021. Fremmedsprog og dobbeltkompetencer er vigtige for danske virksomheder. *DI Analyse*. <https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2021/9/fremmedsprog-og-dobbeltkompetencer-er-vigtige-for-danske-virksomheder/> (tilgået 26. marts 2022).
- Anderson, B. 1983. *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.
- Bell, A. 1983. Broadcast news as language standard. *International Journal of the Sociology of Language* 40. 29–42.
- Blommaert, J. 1999. *Language ideological debates*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Blommaert, J., S. Leppänen & M. Spotti. 2012. Endangering multilingualism. J. Blommaert et al. (red.), *Dangerous multilingualism: Northern perspectives on order, purity and normality*, 1–21. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Bucholtz, M. & K. Hall. 2005. Identity and interaction: A sociocultural linguistic approach. *Discourse Studies* 7(4–5). 585–614.
- Cavanaugh, J.R. 2020. Language ideology revisited. *International Journal of the Sociology of Language* 263. 51–57. DOI: 10.1515/ijsl-2020-2082.
- Coupland, N. 2009. Dialects, standards and social change. M. Maegaard et al. (red.), *Language attitudes, standardization, and language change*, 27–49. Oslo: Novus.
- Coupland, N. 2014. Sociolinguistic change, vernacularization and broadcast British media. J. Androutsopoulos (red.), *Mediatization and sociolinguistic change*, 67–96. Berlin: De Gruyter.
- Coupland, N. 2016. Labov, vernacularity and sociolinguistic change. *Journal of Sociolinguistics* 20(4). 409–430. DOI: 10.1111/josl.12191.
- Danmarks Radio. 2004. *DRs public service-redegørelse 2003*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6121060/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2003.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2005. *Public service-redegørelse 2004*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6121059/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2004.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2006. *2005 DR årsrapport, Public service-redegørelse*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6121058/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2005.pdf (tilgået 20. august 2020).

- Danmarks Radio. 2007. *DR årsrapport 2006, Public service-redegørelse*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6121057/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2006.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2008. *DR årsrapport 2007, Public service-redegørelse*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6121056/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2007.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2009. *DR årsrapport 2008, Public service-redegørelse*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6121055/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2008.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2010. *DRs public service-redegørelse 2009*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6121054/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2009.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2011. *DRs public service-redegørelse 2010*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6121053/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2010.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2012. *DRs public service-redegørelse 2011*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6121051/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2011.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2013. *DRs public service-redegørelse 2012*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6101175/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2012.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2014. *DRs public service-redegørelse 2013*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6101174/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2013.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2015. *DRs public service-redegørelse 2014*. https://www.dr.dk/NR/rdonlyres/8DB7AE5A-20EA-420B-91F6-CCE1EF79CBD8/6101171/Public_serviceredeg%C3%B8relse_2014.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2016. *DRs public service-redegørelse 2015*. http://www.dr.dk/static/documents/2016/04/29/drs_public_service-redegoerelse_2015_7dca14bf.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2017. *DRs public service-redegørelse 2016*. https://www.dr.dk/static/documents/2017/04/28/drs_public_service-redegørelse_2016_7f9d2f16.pdf (tilgået 20. august 2020).

- Danmarks Radio. 2018. *DRs public service-redegørelse 2017*. https://www.dr.dk/static/documents/2018/05/09/drs_ps_redegoerelse_2017_0d57c5be_3323a1ab.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2019. *DRs public service-redegørelse 2018*. https://www.dr.dk/static/documents/2019/05/01/dr_ps_redegoerelse_2018_dfc7b55c.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Danmarks Radio. 2020. *DRs public service-redegørelse 2019*. https://www.dr.dk/static/documents/2020/05/01/drs_public_service-redegoerelse_2019_59d1e890.pdf (tilgået 20. august 2020).
- Dansk Sprognævn. 2003. Dansk Sprognævns forslag til retningslinjer for en dansk sprogpolitik. *Nyt fra Sprognævnet* 2003(2). 1–5.
- Dansk Sprognævn. 2007. *Notat om dansk sprogpolitik*. https://dsn.dk/wp-content/uploads/2021/01/DSN_notat_sprogpolitik_2007.pdf (tilgået 26. marts 2022).
- Dansk Sprognævn. 2012. *Dansk sprogs status. Dansk Sprognævns notat om dansk sprogpolitik*. https://dsn.dk/wp-content/uploads/2021/01/DSN_sprogstatus2012.pdf (tilgået 26. marts 2022).
- Davidsen-Nielsen, N. 2021. Engelsk. E. Hjorth (red.), *Dansk sproghistorie. Bind 5: Dansk i samspil*, 245–255. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- De Wit, H. & F. Hunter. 2015. Understanding internationalisation of higher education in the European context. H. de Wit et al. (red.), *Internationalisation of higher education*, 41–58. Brussels: European Parliament. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2015\)540370](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2015)540370) (tilgået 26. marts 2022).
- Dimova, S., A.K. Hultgren & J. Kling. 2021. Englishization in Danish higher education: From critical to constructive conceptualizations. R. Wilkinson & R. Gabriels (red.), *The Englishization of higher education in Europe*, 143–162. Amsterdam: Amsterdam University Press. DOI: 10.5117/9789463727358.
- Edwards, A. & P. Seargeant. 2019. Beyond English as a second or foreign language: Local uses and the cultural politics of identification. D. Schreier, M. Hundt & E.W. Schneider (red.), *The Cambridge handbook of world Englishes*, 339–359. Cambridge University Press. DOI: 10.1017/9781108349406.015.
- Fabricius, A.H., J. Mortensen & H. Haberland. 2017. The lure of internationalization: Paradoxical discourses of transnational student mobility, linguistic diversity and cross-cultural exchange. *Higher Education* 73(4). 577–595. DOI: 10.1007/s10734-015-9978-3.

- Folkeskoleloven. 2020. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1887> (tilgået 19. marts 2022).
- Gee, J.P. 2015. Discourse, Small d, Big D. K. Tracy, C. Ilie & T. Sandel (red.), *The international encyclopedia of language and social interaction*. Oxford: Wiley. DOI: 10.1002/9781118611463.wbielsi016.
- Gottlieb, H. 2020. *Echoes of English: Anglicisms in minor speech communities – with special focus on Danish and Afrikaans*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Gregersen, F. (red.). 2014. *Hvor parallel?: Om parallellspråkighet på Nordens universitet* (TemaNord 2014:535). København: Nordisk Ministerråd. <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:730884/FULLTEXT01.pdf> (tilgået 26. marts 2022).
- Gregersen, F. et al. (2018). *More parallel, please! Best practice of parallel language use at Nordic Universities: 11 recommendations* (TemaNord 2018:523). København: Nordisk Ministerråd. <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1203291/FULLTEXT01.pdf> (tilgået 26. marts 2022).
- Gregersen, F., A. Holmen & S. Larsen. 2021. En utopisk-realistisk sprogpolitik – nogle scenarier som udgangspunkt for diskussion af Københavns Universitets nye sprogpolitik. T. Kristiansen & A. Holmen (red.), *Sprogs status i Rigsfællesskabet 2031* (Københavnstudier i tosprogethed. Studier i parallelsproglighed C13), 145–163. Københavns Universitets Humanistiske Fakultet. https://cip.ku.dk/udvikling-og-forskning/forskning/studier_i_parallelsproglighed/Sprogs_status_i_Rigsf_ellskabet_2031_SAMLET.pdf (tilgået 26. marts 2022).
- Gymnasieskolernes Lærerforening. 2021. Søgetal til de gymnasiale uddannelser 2021 (overblik), <https://www.gl.org/nyt/Documents/S%C3%B8getal%20til%20de%20gymnasiale%20uddannelser%202021%20overblik.pdf> (tilgået 22. marts 2022).
- Haberland, H. 2005. Domains and domain loss. B. Preisler, A. Fabricius, H. Haberland, S. Kjærbeck & K. Risager (red.), *The consequences of mobility: Linguistic and sociocultural contact zones*, 227–237. Roskilde: Roskilde Universitet.
- Haberland, H. 2009. English – The language of globalism? *RASK. Internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation* 30. 17–45.
- Haberland, H. 2019. Domains. J. Darquennes, J. Salmons & W. Vandenbussche (red.), *Language contact: An international handbook* (Handbücher Zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft, Handbooks of linguistics and communication science, *Manuels de linguistique et des sciences de communication*, 45.1), 397–405. Berlin: De Gruyter Mouton.

- Hagemann, H. 2021. Sprog og politik i 35 år – fra min personlige synsvinkel. M.H. Andersen & E.S. Jensen (red.), *Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack i anledning af hans 60-års fødselsdag* (Dansk Sprognævns skrifter 52), 95–105.
- Hansen, L.V. 2004. Ekko over Atlanten. Frankofone litteraturer som udfordring til litteraturhistorien. *Kultur & Klasse* 32(98). 43–64. DOI: 10.7146/kok.v32i98.21567.
- Harder, P. (red.). 2009. *English in Denmark: Language policy, internationalization and university teaching* (Angles on the English-Speaking World 9). København: Museum Tusulanum Press.
- Hebdige, D. 1979. *Subculture: The meaning of style*. London: Routledge.
- Henriksen, B., A. Holmen & J. Kling. 2018. *English medium instruction in multilingual and multicultural universities: Academics' voices from the Northern European context*. London: Routledge. DOI: 10.4324/9780429456077.
- Herder, J.G. von. 1887 [1786]. *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit II* (Samtliche Werke XIII). Berlin.
- Horsbøl, A. & P. Raudaskoski. 2016. Diskurs og praksis som analysefelt. A. Horsbøl & P. Raudaskoski (red.), *Diskurs og praksis: teori, metode og analyse*, 7–24. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Hultgren, A.K. 2013. *Parallelsproglighed på danske universiteter: En statusrapport 2013*. Københavns Universitet: Center for Internationalisering og Parallelsproglighed. https://cip.ku.dk/udvikling-og-forskning/forskning/studier_i_parallelsproglighed/CIP_C5_-_Anna_Kristina_Hultgren_-_Nyt_ISBN-nummer_og_forside_til_web.pdf.
- Hultgren, A.K., F. Gregersen & J. Thøgersen. 2014. English at Nordic universities. Ideologies and practices. A.K. Hultgren, F. Gregersen & J. Thøgersen (red.), *English in Nordic universities: Ideologies and practices* (Studies in World Language Problems 5). Amsterdam: John Benjamins. DOI: 10.1075/wlp.5.01hul.
- IB-skoler. u.å. <http://www.ib-skoler.dk/schools.html> (tilgået 22. marts 2022).
- IBO. u.å.a. <https://www.ibo.org/about-the-ib/the-ib-by-country/d/denmark/> (tilgået 22. marts 2022).
- IBO. u.å.b. <https://ibo.org/benefits/benefits-for-students/> (tilgået 22. marts 2022).
- Irvine, J. & S. Gal. 2000. Language ideology and linguistic differentiation. P.V. Kroskrity (red.), *Regimes of language: Ideologies, politics, and identities*, 35–84. Santa Fe, NM: School of American Research Press.

- Jarvad, P. 2001. *Det danske sprogs status i 1990'erne med særligt henblik på domænetab* (Dansk Sprognævns skrifter 32). København: Dansk Sprognævn. <https://dsn.dk/wp-content/uploads/2021/01/det-danske-sprogs-status.pdf>.
- Jørgensen, J.N. 2010. *Languaging. Nine years of poly-lingual development of young Turkish-Danish grade school students* (Københavnstudier i tosprogethed K15). København: Københavns Universitets Humanistiske Fakultet.
- Kachru, B.B. 1985. Standards, codification and sociolinguistic realism: The English language in the outer circle. R. Quirk & H.G Widdowson (red.), *English in the world: Teaching and learning the language and literatures*, 11–30. Cambridge: Cambridge University Press for the British Council.
- Kroskrity, P.V. 2005. Language ideologies. A. Duranti (red.), *A companion to linguistic anthropology*, 496–517. Blackwell. DOI: 10.1002/9780470996522.ch22.
- Kulturministeriet. 2002. *Public service-kontrakt mellem DR og kulturministeren for perioden 1. januar 2003 til 31. december 2006*, https://slks.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/medier/radio_og_tv/landsdaekkende_regional/DR/public_service_dr/dr_public_service_kontrakt_med_bilag_for_2003-2006.pdf (tilgået 19. august 2020).
- Kulturministeriet. 2003. *Sprog på spil - Et udspil til en dansk sprogpolitik*. https://kum.dk/fileadmin/_kum/5_Publikationer/2003/Sprog_paa_spil.pdf (tilgået 26. marts 2022).
- Kulturministeriet. 2004. *Sprogpolitisk redegørelse*. https://kum.dk/fileadmin/_kum/5_Publikationer/2003/Sprogpolitisk_Redegorelse.pdf (tilgået 26. marts 2022).
- Kulturministeriet. 2008. *Sprog til tiden - rapport fra sprogudvalget*. https://kum.dk/fileadmin/_kum/5_Publikationer/2008/sprog_til_tiden_netpub.pdf (tilgået 26. marts 2022).
- Kulturministeriet. 2018. *DR's public service-kontrakt for 2019-2023*, <https://slks.dk/omraader/medier/tv/public-service-tv/dr/public-service-kontrakt> (tilgået 19. marts 2022).
- Kulturministeriet. 2020. *Public service-kontrakter for tidligere år*. <https://slks.dk/omraader/medier/tv/public-service-tv/dr/public-service-kontrakt/public-service-kontrakter-for-tidligere-aar> (tilgået 19. marts 2022).
- Københavns Universitet. 2020a. *Sprogpolitik for Københavns Universitet*. [Sagsnotat fra Bestyrelsesmøde nr. 108, d. 26. jan. 2021 Pkt. 7, bilag 2]. https://bestyrelse.ku.dk/moeder/moeder-2021/bestyrelsesmoede-nr.-108/7.2_-_Sprogpolitik.pdf (tilgået 24. marts 2022).

- Københavns Universitet. 2020b. Baggrund for sprogpolitik for Københavns Universitet – Strategiprojekt 2023. Version 3.2 – 10. november 2020. [Bestyrelsesmøde nr. 108, d. 26. jan. 2021 Pkt. 7, bilag 3]. https://bestyrelse.ku.dk/moeder/moeder-2021/bestyrelsesmoede-nr.-108/7.3_-_Baggrund_og_handleplan_for_sprogpolitik_p__KU_vers._3.2.pdf (tilgået 24. marts 2022).
- Labov, W. 1994. *Principles of linguistic change. Vol. 1: Internal factors*. Oxford: Blackwell.
- Labov, W. 2001. *Principles of linguistic change. Vol. 2: Social factors*. Oxford: Blackwell.
- Labov, W. 2010. *Principles of linguistic change. Vol. 3: Cognitive and cultural factors* (Language in Society 39). Malden: Wiley-Blackwell.
- Labov, W., M. Yaeger & R.C. Steiner. 1972. *A quantitative study of sound change in progress*. Pennsylvania: University of Pennsylvania.
- Ljosland, R. 2005. *Norway's misunderstanding of the Bologna Process: When internationalisation becomes anglicisation*. Institute for Northern Studies Orkney College UHI. <https://pure.uhi.ac.uk/en/publications/norways-misunderstanding-of-the-bologna-process-when-internationalisation-becomes-anglicisation> (tilgået 26. marts 2022).
- Lund, J. 1979. Massemedierne og de sproglige normer. *NyS* 12. 111–124.
- Lund, S.B. & P. Daryai-Hansen. 2018. Sproglig hierarkisering i en international dansk virksomhedskontekst. Om sprogrepræsentation og sprogvalgspraksis med fokus på tysk. *RASK* 48. 73–106.
- Lønsmann, D. 2009. From subculture to mainstream: The spread of English in Denmark. *Journal of Pragmatics* 41(6). 1139–1151. DOI: 10.1016/j.pragma.2008.11.003.
- Lønsmann, D. 2011. *English as a corporate language: Language choice and language ideologies in an international company in Denmark*. Ph.d.-afhandling. Roskilde Universitet.
- Lønsmann, D. 2017. Embrace it or resist it? Employees' reception of corporate language policies. *International Journal of Cross Cultural Management* 17(1). 101–123. DOI: 10.1177/1470595817694658.
- Lønsmann, D. & J. Mortensen. 2018. Language policy and social change: A critical examination of the implementation of an English-only language policy in a Danish company. *Language in Society* 47(3): 435–456. DOI: 10.1017/S0047404518000398.

- Lønsmann, D. & J. Mortensen. 2021. Introduction: Language and inclusion in an international study programme in Denmark. J. Mortensen & D. Lønsmann (red.), *The sociolinguistic complexity of international higher education in Denmark: Student perspectives on language ideologies and social inclusion* (København: Københavnerstudier i Tosprogethed. Studier i Parallelsproglighed C11.), 1–26. København: Københavns Universitets Humanistiske Fakultet. https://cip.ku.dk/udvikling-og-forskning/forskning/studier_i_parallelsproglighed/TheSociolinguisticComplexity_Mortensen___L_nsmann_2021.pdf (tilgået 26. marts 2022).
- Maegaard, M. et al. 2019. *Standardization as sociolinguistic change: A transversal study of three traditional dialect areas*. London: Routledge. DOI: 10.4324/9780429467486.
- Milroy, L. 1999. Standard English and language ideology in Britain and the United States. T. Bex & R.J. Watts (red.), *Standard English. The widening debate*, 185–218. London: Routledge.
- Mortensen, J. 2014. Language policy from below: Language choice in student project groups in a multilingual university setting. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 35(4). 425–442. DOI: 10.1080/01434632.2013.874438.
- Mortensen, J. 2020. Beyond language change: ELF and the study of sociolinguistic change. A. Mauranen & S. Vetchinnikova (red.), *Language change: The impact of English as a lingua franca*, 152–174. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: 10.1017/9781108675000.009.
- Mortensen, J., N. Coupland & J. Thøgersen. 2017. Introduction: Conceptualizing style, mediation, and change. J. Mortensen, N. Coupland & J. Thøgersen (red.), *Style, mediation, and change: Sociolinguistic perspectives on talking media*, 1–24. New York: Oxford University Press.
- Mortensen, J. & H. Haberland. 2010. Sprogvalg på danske universiteter i historisk perspektiv. *Sprogforum* 49–50. 155–161.
- Mortensen, J. & H. Haberland. 2012. English — the new Latin of academia? Danish universities as a case. *International Journal of the Sociology of Language* 216. 175–197. DOI: 10.1515/ijsl-2012-0045.
- Mortensen, J. & H. Haberland. 2021. Hvornår kommer ulven? T. Kristiansen & A. Holmen (red.), *Sprogs status i rigsfælleskabet 2031* (København: Københavnerstudier i Tosprogethed. Studier i Parallelsproglighed C13), 131–144. København: Københavns Universitets Humanistiske Fakultet.

- Mugglestone, L. 2003. *Talking proper: The rise of accent as social symbol*. Oxford: Oxford University Press.
- Møller, J.S. 2021. Etnolingvistisk cornering. T. Kristiansen & A. Holmen (red.), *Sprogs status i rigsfælleskabet 2031* (Københavnstudier i tosprogethed. Studier i parallelsproglighed C13), 115–130. København: Københavns Universitets Humanistiske Fakultet.
- Nordens Sprogråd. 2006. *Deklaration om nordisk sprogpolitik*. <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A700895&dswid=2702> (tilgået 26. marts 2022).
- Oakes, L. 2001. *Language and national identity: Comparing France and Sweden*. Amsterdam: Benjamins.
- Ochs, E. 1992. Indexing gender. A. Duranti & C. Goodwin (red.), *Rethinking context: Language as an interactive phenomenon*, 335–58. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ostrynski, N. 2007. Engelsk har fortrængt dansk i hver fjerde virksomhed. *Berlingske* 22. oktober 2007. <https://www.berlingske.dk/karriere/engelsk-har-fortraengt-dansk-i-hver-fjerde-virksomhed> (tilgået 26. marts 2022).
- Preisler, B. 1999a. Functions and forms of English in a European EFL country. T. Bex & R. Watts (red.), *Standard English. The widening debate*, 239–267. London: Routledge.
- Preisler, B. 1999b. *Danskerne og det engelske sprog*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Preisler, B. 2005. Deconstructing ‘the domain of science’ as a sociolinguistic entity in EFL societies: The relationship between English and Danish in higher education and research. B. Preisler et al. (red.), *The consequences of mobility: linguistic and sociocultural contact zones*, 238–48. Department of Language and Culture: Roskilde University. <http://rudar.ruc.dk/handle/1800/8702>.
- Regeringen. 2009. *Den danske regerings opfølgning på sprogudvalgets rapport*. <https://www.ft.dk/samling/20081/almindel/uv/bilag/106/654443.pdf> (tilgået 26. marts 2022).
- Risager, K. 2006. Hvilke sprog tales der i Danmark? *Sprogforum* 36. 13–14.
- Simonsen, D.F. 2002. Å velge bort norsk: Om begreperne ’domene’ og ’domenetap’ anvendt på skandinaviske land. *Norsk læreren* 2. 5–17.
- Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. 2018. *International Baccalaureate (IB) i Danmark*. www.stukuv.m.dk/-/media/filer/uvm/publikationer/gymnasiale-uddannelser/180607-ib-i-danmark.pdf (tilgået 22. marts 2022).

- Söderlundh, H. 2012. Global policies and local norms: Sociolinguistic awareness and language choice at an international university. *International Journal of the Sociology of Language* 216. 87–109. DOI: 10.1515/ijsl-2012-0041.
- Tagliamonte, S. 2012. *Variationist sociolinguistics: Change, observation, interpretation* (Language in Society 40). Malden: Wiley-Blackwell.
- Tange, H. 2020. *Teaching practices in a global learning environment: An interdisciplinary take on international education*. London: Routledge. DOI: 10.4324/9781315398662.
- Tange, H. & K. Jæger. 2021. From Bologna to welfare nationalism: International higher education in Denmark, 2000–2020. *Language and Intercultural Communication* 21(2). 223–236. DOI: 10.1080/14708477.2020.1865392.
- Thøgersen, J. 2010. "Parallelsproglighed" i teori og praksis. *Nyt fra Sprognævnet* 2010(4). 1–5.
- Thøgersen, J. 2012. Vil De prøve at sige A? ”Fladt a” i Radioavisen 1950-2010. *NyS* 43, 101–132. doi:10.7146/nys.v43i43.14347
- Thøgersen, J. 2016. The style and stylization of old news readings in Danish. J. Thøgersen, N. Coupland & J. Mortensen (red.), *Style, media and language ideologies* (Standard language ideology in contemporary Europe 3), 105–134. Oslo: Novus.
- Uddannelses- og Forskningsministeriet. 2018. [Minister Tommy Ahlers] Svar på alm. del spørgsmål 162 [stillet af Sofie Carsten Nielsen]. <https://www.ft.dk/samling/20171/almDEL/ufu/spm/162/svar/1499193/1913887.pdf> (tilgået 26. marts 2022).
- Uddannelses- og Forskningsministeriet. 2021. *Aftale om reduktion af engelsksprogede videregående uddannelser*. <https://ufm.dk/lovstof/politiske-aftaler/aftale-om-reduktion-af-engelsksprogede-videregaende-uddannelser/aftale-om-reduktion-af-engelsksprogede-videregaende-uddannelser.pdf> (tilgået 26. marts 2022).
- Undervisningsministeriet. 1960. *Undervisningsvejledning for folkeskolen. Engelsk*. <http://digitalelaereplaner.dk/l%C3%A6replan/danmark/engelsk/1960> (tilgået 22. marts 2022).
- Undervisningsministeriet. 1995. *Engelsk faghæfte*. <http://digitalelaereplaner.dk/l%C3%A6replan/danmark/engelsk/1995> (tilgået 22. marts 2022).
- Undervisningsministeriet. 2004. *Fælles mål, engelsk*. <http://digitalelaereplaner.dk/l%C3%A6replan/danmark/engelsk/2004> (tilgået 22. marts 2022).

- Undervisningsministeriet. 2009. *Fælles mål 2009, engelsk*. <http://digitalelaereplaner.dk/l%C3%A6replan/danmark/engelsk/2009> (tilgået 22. marts 2022).
- Undervisningsministeriet. 2015. *Forenkjede fælles mål, engelsk*. <http://digitalelaereplaner.dk/l%C3%A6replan/danmark/engelsk/2015> (tilgået 22. marts 2022).
- Undervisningsministeriet. 2019. *Faghæfte engelsk*. <http://digitalelaereplaner.dk/l%C3%A6replan/danmark/engelsk/2019> (tilgået 22. marts 2022).
- Vikør, L.S. 2000. Northern Europe: Languages as prime markers of ethnic and national identity. S. Barbour & C. Carmichael (red.), *Language and nationalism in Europe*, 105–29. Oxford: Oxford University Press.
- Vrang, A.L. 2016. Behov for fremmedsprogskompetencer og dansk eksport går hånd i hånd. *DI Analyse*. <https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2016/11/behov-for-fremmedsprogskompetencer-og-dansk-eksport-gar-hand-i-hand/> (tilgået 29. marts 2022).
- Østergård, U. 1991. The Herder they come – J. G. Herder og opfattelserne af national identitet. *Slagmark – Tidsskrift for idéhistorie* 18. 95–112. DOI: 10.7146/sl.v0i18.103652.
- Østergård, U. 2011. Danes. J. Cole (red.), *Ethnic groups of Europe: An encyclopedia*, 103–107. Santa Barbara: ABC-CLIO.